

Kulturplan för Östergötland

2020-2023

Regionutvecklingsnämnden, 2019-10-09
Diarienummer: RUN 2018-180

www.regionostergotland.se

Innehållsförteckning

Förord.....	4
1 Region Östergötland möter framtiden med kultur.....	5
2 Kort om Östergötland.....	8
2.1 Historia.....	8
2.1.1 Befolkning.....	8
2.1.2 Kommunerna.....	9
3 Kulturens roll i Region Östergötlands utveckling.....	10
3.1 Kultur i Regionala utvecklingsprogrammet (RUP).....	10
3.2 Ny regional utvecklingsstrategi (RUS).....	11
3.3 Agenda 2030.....	11
3.4 Det regionala kulturuppdraget.....	12
3.5 Mål för kultur i Strategisk treårsplan STÅB.....	13
4 Kulturpolitiskt ramverk.....	14
4.1 Nationella kulturpolitiska mål.....	14
4.2 Kultursamverkansmodellen.....	14
4.3 Regionala uppdrag inom kultur.....	16
4.4 Rollfördelning.....	16
5 Kulturplanens strategiska prioriteringar 2020-2023.....	17
5.1 Strategisk prioritering 1.....	17
Främja demokrati och delaktighet.....	17
5.1.1 Digital delaktighet.....	17
5.1.2 Nationella minoriteter.....	18
5.2 Strategisk prioritering 2.....	19
Bredda deltagande och öka spridning.....	19
5.2.1 Inkludering.....	19
5.2.1.1 Jämställdhet.....	19
5.2.1.2 Tillgänglighet.....	20
5.2.1.3 Etnisk och kulturell mångfald.....	20
5.2.1.4 HBTQ.....	20
5.2.1.5 Barn och unga.....	21
5.2.1.6 Kultur inom äldreomsorg.....	22
5.2.1.7 Kultur och digitalisering.....	22
5.3 Strategisk prioritering 3.....	23
Stödja konstnärlig utveckling och främja kvalitet.....	23
5.3.1 Konstpolitik och konstnärspolitik.....	23
5.3.2 Armlängds avstånd.....	24
5.3.3 Kulturens och konstens egenvärde.....	24
5.3.4 Konstnärlig kvalitet.....	24
5.3.5 Konstnärlig frihet.....	24
5.3.6 Kompetensutveckling.....	25
5.3.7 Residens.....	25
5.3.8 Nya konstnärliga uttryck.....	25
5.3.9 Kulturell och konstnärlig mångfald.....	25
5.4 Strategisk prioritering 4.....	26
Utveckla den kulturella infrastrukturen i samverkan.....	26
5.5 Strategisk prioritering 5.....	27
Utveckla kulturens roll i samhällsutveckling.....	27

6	Konst- och kulturverksamheter	29
6.1	Scenkonst	29
6.1.1	Teater	30
6.1.1.1	Regionala resurser	31
6.1.2	Musik	32
6.1.2.1	Regionala resurser	33
6.1.3	Dans	34
6.1.3.1	Regionala resurser	34
6.1.4	Samtida cirkus	35
6.1.4.1	Regionala resurser	35
6.2	Film och rörlig bild	36
6.2.1	Regionala resurser	36
6.3	Kulturarv	38
6.3.1	Gemensamt kulturarv	38
6.3.2	Regionala resurser	38
6.3.3	Museiverksamhet	39
6.3.4	Regionala resurser	39
6.3.5	Kulturmiljö	40
6.3.6	Regionala resurser	41
6.4	Arkiv	42
6.4.1	Regionala resurser	43
6.5	Bild och form	43
6.5.1	Regionala resurser	44
6.6	Hemslöjd	45
6.6.1	Regionala resurser	46
6.7	Bibliotek	47
6.7.1	Regionala resurser	48
6.8	Litteratur	49
6.8.1	Regionala resurser	49
7	Kultur i samverkan med andra samhällsområden	51
7.1	Kultur och civilsamhälle	51
7.1.1	Regional överenskommelse med idéburen sektor	51
7.1.2	Folkbildning	51
7.1.2.1	Studieförbund	52
7.1.2.2	Folkhögskolor	52
7.1.3	Civilsamhället	52
7.2	Kultur och hälsa	53
7.3	Kulturella och kreativa näringar (KKN)	54
7.4	Kultur i innovation och forskning	55
8	Former för Region Östergötlands samråd kring kultur	56
8.1	Kulturplaneprocessen	56
8.2	Uppföljning och utvärdering	56
8.3	Regelbundna samverkans- och samrådsformer för kultur	57
8.3.1	Samverkan och samråd	57
8.3.2	Nätverk	58
	Bilaga – Samråd och dialoger inför Kulturplan 2020-2023	59

Förord

Kulturplan för Östergötland 2020-2023 är Region Östergötlands strategiska dokument för hur kulturområdet ska utvecklas. Vi önskar att denna plan ska leverera inspiration, kunskap och framåtblick. Kulturplanen ger oss gemensam bas och fakta, samtidigt som den anger färdriktning för konsten och kulturen.

Östergötland ska vara ett av Sveriges främsta kulturlän. Vi vill ligga i framkant inom kultur, liksom inom forskning, kunskap och teknologi. Vårt samhälle ska kännetecknas av hållbar utveckling och nytänkande, öppenhet och demokrati, här spelar kulturen en avgörande roll. Region Östergötland har ett starkt utvecklingsfokus tillsammans med kommunerna i processen kring den regionala utvecklingsstrategin.

Vi vill bredda deltagandet och öka spridningen av kultur i hela länet. Vi behöver bygga en ännu bättre infrastruktur för kultur; scener, mötesplatser, platser för visning och möjligheter för att skapa konst och kultur. Många professionella kulturskapare och fria grupper vill bo och verka i vårt landskap, som är både vackert, dynamiskt och ligger perfekt geografiskt, med närhet till storstadsregioner. Detta ska vi ta tillvara och utveckla.

Östergötlands unika kulturarv och enastående kulturmiljöer är en fantastisk plattform för utveckling. Det samma gäller våra framstående kulturinstitutioner inom scenkonst, musik, kulturarv och arkiv, bildkonst, och hemslöjd. Östergötland är också ett län fullt av småskaligt engagemang, där ideella föreningar och civilsamhälle gör storartade insatser för kulturen.

Den regionala kulturplanen är framtagen i samverkan med länets samtliga tretton kommuner och i samråd med professionella kulturskapare, idéburen sektor och civilsamhälle. Intresset har varit överväldigande stort. Denna vitala dialog ser Region Östergötland som minst lika viktig som själva det skrivna dokumentet. Det breda engagemanget och all hjälpsamhet och generositet som Region Östergötland mött i arbetet, är i sig ett kvitto på att samverkan är nyckeln till framsteg och utveckling inom kultur.

Regionutvecklingsnämnden vill rikta ett hjärtligt tack till alla som bidragit så positivt till denna kulturplan.

Eva Andersson
Ordförande
Regionutvecklingsnämnden

Rikard Åslund
Kulturchef

1. Region Östergötland möter framtiden med kultur

Region Östergötlands vision är att vara en drivkraft för hållbar utveckling och livskvalitet. Vår region ska kännetecknas av attraktivitet, handlingskraft och goda livsvillkor. Invånarna i Östergötland ska ha god tillgång till kulturupplevelser och friluftsliv. Kulturen är en positiv kraft i samhället och bidrar till regionens attraktivitet. För samhällets utveckling har kultur en allt viktigare roll att spela och det är önskvärt att olika sektorer i samhället samverkar.

Kulturplan för Östergötland 2020-2023 är ett underlag som vi presenterar för den nationella kulturpolitiska nivån. Detta för att visa på strategi, ambition och prioritering inom den regionalt finansierade kulturen som ingår i kultursamverkansmodellen.

En regional kulturplan är också ett dokument för inspiration och gemensam utveckling av kulturen i Östergötland. Planen har tillkommit i brett samråd och med stort engagemang från länets tretton kommuner, kulturaktörer, idéburen sektor och civilsamhälle.

Samråden med kommunerna tecknar en stark önskan om ökad tillgänglighet för fler invånare till kultur. Offentligt finansierad konst och kultur är del av vårt välfärdsamhälle, och ska kunna nås av alla, oavsett social bakgrund, kön, funktionsförmåga, ekonomiska och språkliga förutsättningar. Kulturlivet ska ha låga trösklar och vara enkelt att hitta till. Samtidigt ska kulturen ha relevans för de som ska möta den. Det framkommer ett genomgående intresse att sprida den regionalt finansierade kulturen bättre i länet, och att fler ska ha möjlighet att ta del av den via till exempel turnéer, mobila arrangemang samt lokala och platsspecifika lösningar.

Det finns en koncentration av kulturutbudet kring de två stora städerna Linköping och Norrköping, vilket är naturligt, men som bör uppmärksammas när Region Östergötland gör prioriteringar. Digitaliseringens möjligheter framstår som mycket stora, både för att informera om kultur och sprida den till fler i samhället, men också som en arena för interaktion, deltagarkultur och ett demokratiskt verktyg.

Kapaciteten för många mindre kommuner att ta emot och producera föreställningar, turnéer och utställningar är ibland begränsad och behöver förbättras. Ofta saknas det som vi benämner som en kulturell infrastruktur; scener, mötesplatser, utställningslokaler och även platser för eget skapande.

Östergötlands rika kulturarv från historiska epoker, ofta i kombination med enastående kulturmiljöer och unika naturmiljöer, har potential att utvecklas och tillgängliggöras. Dessa miljöer är även attraktiva destinationer för besöksnäring och jordmån för kulturella och kreativa näringar. De mindre kommunerna har en önskan om att få stöd och tillgång till kompetens, för att utveckla kulturarv och kulturmiljöer. Kulturarvet är en stor resurs i den regionala utvecklingen.

Kommunerna poängterar betydelsen av att kulturen når barn och unga. Stora satsningar görs inom ramen för skola och kulturskola i kommunerna, men även regionalt fokus på grupperna är välkommet. Frågor kring samverkan mellan förvaltning för kultur och förvaltning för skola och utbildning kommer ofta upp i samråd. Ofta påpekas även en brist hos den offentligt finansierade kulturen att förstå och tolka ungdomars kulturuttryck, till exempel inom spelkultur och eget digitalt skapande, där tekniken ger helt nya möjligheter.

Vikten av att kulturen når ut och är en angelägenhet för invånare med annat ursprung än svensk, påtalas med eftertryck. Nästan var femte invånare i Östergötland är född i ett annat land. Här behövs kunskap, lyhördhet och kompetens inom den offentligt finansierade kulturen. Målet är att tillgängliggöra kultur för invånare med annan bakgrund än svensk, men också att planera för och främja representation av mångfald i kulturuttrycken.

De regionala kulturinstitutionerna har en betydelsefull roll i Östergötland. De arbetar alla aktivt med att nå nya publikgrupper. Scenkonst Öst AB med Östgötateatern och Norrköpings Symfoniorkester (SON) skapar produktioner för turnéer i länet. Detta gör även Östgötamusiken. Dessa satsningar kommer att intensifieras under planperioden 2020-2023. Östergötlands museum ska förstärka sin regionala synlighet för att nå ut i hela länet, samt arbeta bredare och nå nya målgrupper. Museet kommer att göra lokala insatser för att stärka demokratin i bevarandet av det östgötska kulturarvet.

De professionella kulturskaparnas möjligheter att verka i Östergötland är, enligt såväl kommuner som kulturskaparna själva, avhängigt att det finns en utvecklad kulturell infrastruktur för konstnärligt skapande. Med detta avses möteslokaler, scener, verkstäder, ateljéer, utrustning, god tillgång till information om stödsystem och tillgång till nätverk. Minst lika viktigt är att kulturpubliken kan möta konst och kultur, njuta kultur, delta i aktiviteter och köpa konstnärliga verk och skapade produkter. Behov av att identifiera och stödja kulturella och kreativa näringar i den lokala miljön framkommer som angeläget, för att utveckla basen för det lokala näringslivet.

De professionella kulturskaparna önskar ofta i högre utsträckning vara en del i samhälleligt utvecklingsarbete och ha mer kontakt med den politiska sfären. Man uttrycker önskan om att konstnärlig kvalitet ska värdesättas, och att en intressant och konstnärlig kontext, är det som skapar inflöde av fler professionella kulturskapare.

De professionella kulturskapare som verkar utanför den institutionella kultursektorn, har starka önskemål om ett närmare samarbete med konst- och kulturinstitutioner. Det finns ett behov av resurscentra, nätverk och kontakt med andra professionella utövare. Bättre utbyte mellan stora och små kommuner, erfarenhetsutbyte och utvecklande och lärande projekt välkomnas.

REGION ÖSTERGÖTLAND OCH KOMMUNERNA VILL GEMENSAMT:

Samverkan mellan Region Östergötland och kommunerna är en förutsättning för att förverkliga innehållet i kulturplanen. I samråden har följande områden identifierats som behöver stärkas gemensamt, utifrån de olika roller och ansvar kommuner och region har.

- › Öka tillgång och inkludering i kulturlivet
- › Skapa förutsättningar för professionella kulturskapare att verka i Östergötland
- › Utveckla den kulturella infrastrukturen i samverkan
- › Utveckla kulturarvet som en tillgång för platsutveckling och besöksnäring
- › Utveckla förutsättningar för kulturella kreativa näringar
- › Främja bibliotekens roll för digital delaktighet och demokrati

2. Kort om Östergötland

Östergötland är ett landskap i östra Mellansverige. Landskapet är rikt på kultur och natur. Här finns miljöer för alla smaker; skogslandskap, slättlandskap och skärgård. Här finns havskust vid Östersjön och insjökust vid Vättern. Östergötland har en flertusenårig historia, medeltida städer och kulturmiljöer, men också en av landets mest högteknologiska industri- och forskningsmiljöer, samt omfattande stadsutveckling i arkitektonisk framkant. Östergötland är ett bekvämt och välutrustat landskap, med bra kommunikationer på pendlingsavstånd till flera storstadsregioner. Östergötland har tretton kommuner.

2.1 Historia

Östergötland är ett landskap där vi på ett unikt sätt kan följa människans utveckling tillbaka till stenålder, bronsålder och järnålder genom talrika fornlämningar. Fornminnen i form av gravhögar, fornborgar, hållristningar och runstenar är rikligt förekommande och av stort nationellt och internationellt intresse.

Östergötland spelade en central roll när det medeltida svenska riket tog form under tidig medeltid. Här hade de dåvarande maktägarna ett kärnland, bland annat genom den östgötska Bjälboätten med Birger Jarl och hans son Magnus Ladulås. Under 1300-talet och 1400-talet blev Östergötland med klostret i Vadstena, initierat av Heliga Birgitta, samt biskopssätet i Linköping ett geografiskt område med stor religiös betydelse. Dessa seklers blomstringstid utgjorde jordmån för en ekonomisk storhetstid, grundad på slättlandets rika jordbruk, handel och en framväxande industri i bruksbygderna.

Landskapet domineras av två stora städer Norrköping och Linköping, som traditionellt haft olika profiler där Norrköping varit industristaden och Linköping biskopsäte och universitetsstad. I vår tid uppvisar de två centralorterna ett blandat näringsliv, universitet, offentlig sektor, en heterogen befolkning och en stark utveckling.

2.1.1 Befolkning

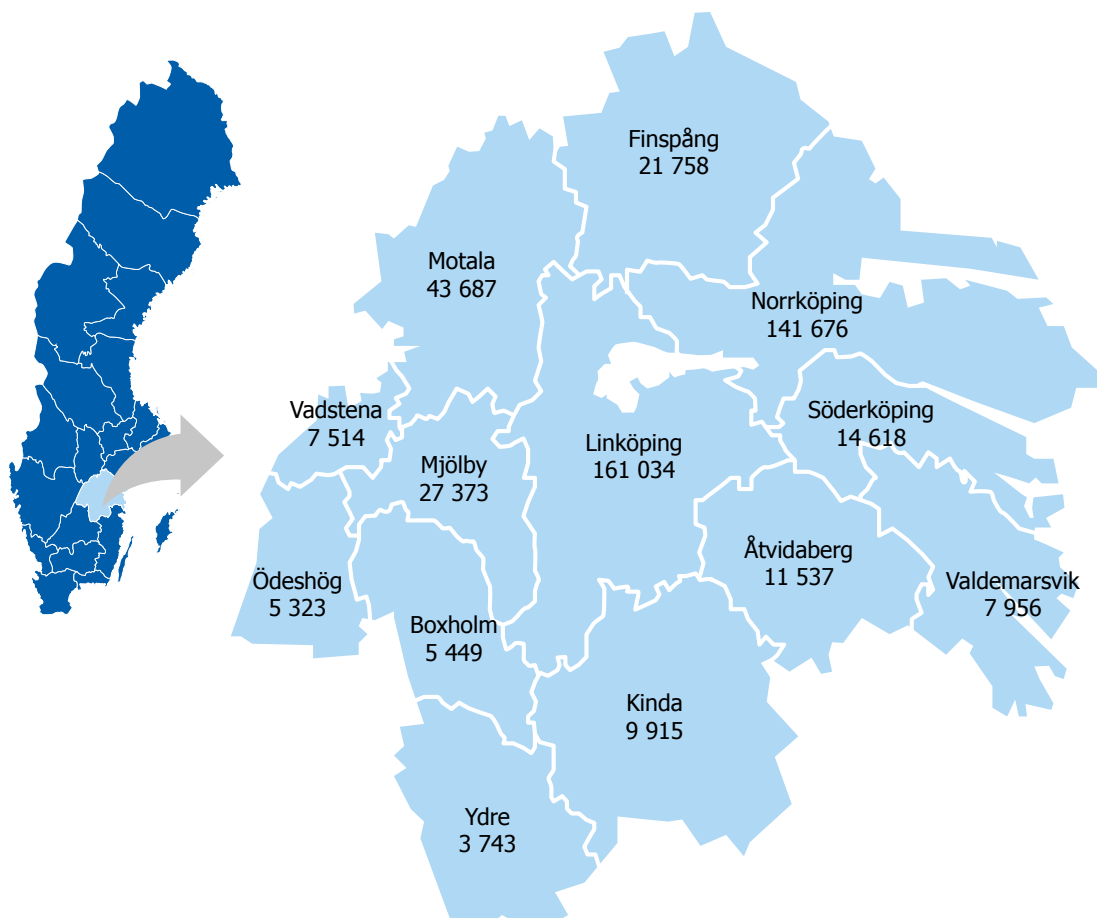
Östergötlands befolkning uppgick 2018 till 461 583 personer. Enligt SCBs prognos kommer länets befolkning att uppgå till omkring 531 000 år 2037. Befolkningsökningen beräknas bli kraftigast i de större städerna. Andelen utrikes födda uppgick till 19 % av befolkningen i länet. Vid ingången av 2018 bodde 85 % av befolkningen i en tätort i länet.

När det gäller åldersfördelningen är cirka 25 % av befolkningen mellan 0-20 år, cirka 26 % mellan 20 -39 år, cirka 25 % mellan 40- 59 år, och cirka 26 % över 60 år.

2.1.2 Kommunerna

Östergötland omfattar tretton kommuner. Dessa är Boxholm, Finspång, Kinda, Linköping, Mjölby, Motala, Norrköping, Söderköping, Vadstena, Valdemarsvik, Ydre, Åtvidaberg och Ödeshög.

Befolkning per kommun 2018 (antal invånare)

3. Kulturens roll i Region Östergötlands utveckling

Utgångspunkten för Region Östergötlands insatser inom kulturområdet är att ett aktivt och omfattande kulturliv skapar en rik och attraktiv region. Ett gott liv – för individen och för samhället som helhet – förutsätter tillgång till kultur. Kulturupplevelser är allmänmänniska behov och bidrar till ett rikare liv, personlig utveckling och ett vidgat perspektiv på tillvaron. Region Östergötland framhåller att kultur ska finnas för sin egen skull och växa av egen kraft. Samtidigt betonas kulturens breda roll som drivkraft för utveckling och hållbar tillväxt.

Den regionala kulturpolitiken ska ha tydligt medborgarfokus och kopplas till kulturlivets betydelse för regional utveckling. Kulturen ger positiva effekter på olika delar av samhället och bidrar till attraktionskraft för platser, städer och regioner. Hur attraktiv en plats upplevs vara påverkar in- och utflyttning, invånarnas självbild och framtidstro, företagsetablering och besöksnäring. Attraktivitet handlar inte bara om arbetstillfällen, bostäder, kommunikationer och kommunal basservice. Att kunna ta del av ett varierat kulturutbud, liksom att själv ha möjlighet att ägna sig åt skapande verksamhet, kan vara avgörande för människors benägenhet att besöka en plats, att flytta in och att stanna kvar. Fritidsaktiviteter och kultur, föreningsliv och mötesplatser har också stor betydelse. I arbetet med stadsutveckling är kulturperspektivet centralt, för att skapa miljöer där människor både vill bo och verka.

3.1 Kultur i Regionala utvecklingsprogrammet (RUP)

I det Regionala utvecklingsprogrammet >2030 finns tre övergripande mål kopplade till hållbarhetsdimensionerna:

- Goda livsvillkor för regionens invånare
- Ett starkt näringsliv och hög sysselsättning
- Hållbart nyttjande av naturens resurser

I RUP uttrycks utgångspunkter för kulturområdet:

- Kultur och attraktivitet
- Institutioner att vara stolta över
- Obalans mellan kulturområden och aktörer
- Geografisk spridning och jämlikhet
- Breddat kulturbegrepp
- Kultur, kreativitet och samhällsutveckling

■ 3.2 Ny regional utvecklingsstrategi (RUS)

Ett arbete pågår att ta fram en ny Regional Utvecklingsstrategi för Östergötland, RUS, som kommer att ersätta nuvarande RUP. RUS samlar aktörer inom alla samhällssektorer för en gemensam syn på vad som är en viktig och bra samhällsutveckling i Östergötland. RUS kommer att koncentreras till ett antal målområden som förtydligas i regionala strategiska dokument, däribland kulturplanen. Under 2019 formuleras strategier för hur dessa målområden ska realiseras. Strategierna kommer att kopplas mot kulturområdet liksom mot andra samhällsområden.

Viktiga principer i arbetet med den regionala utvecklingsstrategin är att inkludera det tankegod som finns i FN:s Agenda 2030 och i WHO:s mål om jämlik hälsa. Sex strategiska områden har så här långt utkristalliserats i arbetet med RUS; arbetsmarknad, tillgänglighet till samhällsservice, samhällsdeltagande/ demokrati, näringsliv, energi/naturresurser samt boende/bostadsmiljöer.

■ 3.3 Agenda 2030

År 2015 antog FN:s medlemsländer Agenda 2030 för hållbar utveckling. Agendan är en handlingsplan för hur världens länder ska arbeta för att skapa en fredlig, rättvis och jämlik värld inom planetens gränser fram till år 2030.

Agenda 2030 innehåller 17 delmål inom tre dimensioner; ekonomiska, sociala och miljömässiga.

Agenda 2030 och de 17 hållbarhetsmålen kan ses som en ram för att utveckla Östergötland. För ett Östergötland där medborgarperspektivet är i fokus är de aktuella Agenda 2030-målen i första hand; god hälsa och välbefinnande, jämställdhet, minskad ojämlikhet, hållbara städer och samhällen samt hållbar industri, innovationer och infrastruktur.

Den nationella handlingsplanen för hur målen för omställning till en hållbar värld ska implementeras, är vägledande för Region Östergötland.

Hållbarhetsdimensionen ska integreras i den regionala kulturverksamheten. Aktörer inom kultur- och konstområden, liksom inom kulturarv- och kulturmiljöområdet, bidrar direkt och indirekt till hållbarhetsmålen i Agenda 2030. För att kunna vara en viktig resurs i hållbarhetsfrågor är det viktigt att kulturområdet och dess aktörer inkluderas i ett tvärsektorielt samarbete.

3.4 Det regionala kulturuppdraget

Det regionala kulturuppdraget har flera facetter och kan beskrivas utifrån tre perspektiv som motsvarar olika utgångspunkter för politiska beslut; medborgare, konstarterna, och regionen.

Kulturpolitik – Alla medborgare ska ha tillgång till kultur och ges möjlighet till eget skapande.

Konstpolitik – Det ska finnas förutsättningar för professionella kulturskapare att verka i Östergötland och det behövs insatser som främjar utveckling inom och mellan olika konstområden som till exempel litteratur, bildkonst, musik, dans, teater och film.

Regionutveckling – Kulturen är en del av det regionala tillväxt- och utvecklingsarbetet. Kulturellt innehåll, konstnärliga och kreativa yttringar i olika former, spelar en stor social och ekonomisk roll i samhället.

3.5 Mål för kultur i Strategisk treårsplan STÅB

Den strategiska treårsplanen STÅB anger den politiska inriktningen för Region Östergötland för 2020-2022. Region Östergötlands vision är att vara en drivkraft för hållbar utveckling och livskvalitet. Regionen ska kännetecknas av attraktivitet, handlingskraft och goda livsvillkor. Invånarna i Östergötland ska ha god tillgång till kulturupplevelser och friluftsliv. Kulturen är en positiv kraft i samhället och bidrar till regionens attraktivitet. För samhällets utveckling har kultur en allt viktigare roll att spela och det är önskvärt att olika sektorer i samhället samverkar.

I den strategiska treårsplanen STÅB finns dessa mål för kulturområdet:

Strategiskt mål: Goda livsvillkor och jämlik hälsa

Region Östergötland ska:

- stödja biblioteken i arbetet för digital delaktighet och demokrati
- ta överenskommelsen med civilsamhället framåt

Strategiskt mål: Östergötland – en plats att trivas på

Region Östergötland ska:

- erbjuda god tillgång till kultur och natur och ett utvecklat föreningsliv

Strategiskt mål: Kultur och friluftsliv för alla

Region Östergötland ska:

- öka tillgången till kultur och få fler att bli en del av kulturlivet
- skapa förutsättningar för professionella kulturskapare att verka i Östergötland
- utveckla den kulturella infrastrukturen
- öka barn och ungas tillgång till kultur i förskola och skola tillsammans med kommunerna
- främja konceptet kultur för äldre
- förbättra tillgängligheten på Östgötaleden

Strategiskt mål: Digitalt och smart

Region Östergötland ska:

- utveckla digital delaktighet, bibliotek, digital tillgång till kulturmiljöer och historia

4. Kulturpolitiskt ramverk

■ 4.1 Nationella kulturpolitiska mål

De nationella kulturpolitiska målen är styrande för den nationella kulturpolitiken och är vägledande för den regionala kulturpolitiken:

- Kulturen ska vara en dynamisk, utmanande och obunden kraft med yttrandefriheten som grund
- Alla ska ha möjlighet att delta i kulturlivet
- Kreativitet, mångfald och konstnärlig kvalitet ska prägla samhällets utveckling

För att uppnå målen ska kulturpolitiken:

- Främja allas möjlighet till kulturupplevelser, bildning och till att utveckla sina skapande förmågor
- Främja kvalitet och konstnärlig förnyelse
- Främja ett levande kulturarv som bevaras, används och utvecklas
- Främja internationellt och interkulturellt utbyte och samverkan
- Särskilt uppmärksamma barns och ungas rätt till kultur

Region Östergötlands kulturpolitik grundar sig på principen om armlängds avstånd och principen om konstens egenvärde. Detta betyder att den politiska nivån inte ska styra den konstnärliga verksamheten eller göra konstnärliga bedömningar. Kulturens egenvärde är ett viktigt begrepp. Det konstnärliga uttrycket är ett mål i sig och konst och kultur skapas i sin egen rätt.

■ 4.2 Kultursamverkansmodellen

Kultursamverkansmodellen, som Östergötland anslöt sig till 2012, är en nationell reform som ger regionerna ett större inflytande över den statligt finansierade regionala kulturen. Syftet med modellen är att flytta besluten om kulturmedel närmare medborgarna. Modellen bygger på dialog och samspel mellan den nationella, regionala och lokala nivån. Den regionala nivån har ansvar för att ta fram en kulturplan, minst vart tredje år, i samverkan med kommunerna och i samråd med kulturaktörer, professionella kulturskapare och civilsamhälle.

Östergötlands regionala kulturplan 2020-2023 utgör underlag för statens bidragsgivning utifrån de strategiska prioriteringar och utvecklingsmål inom konst- och

kulturverksamheterna som redovisas i planen. Region Östergötlands kulturplan är ett kulturpolitiskt inriktningsdokument, som årligen kompletteras med verksamhetsplaner, vilka anger konkreta insatser på operativ nivå. Utifrån planens prioriteringar beslutar staten genom myndigheten Statens Kulturråd om tilldelning av ekonomiska medel till vårt län. Statens Kulturråds beslut görs i samverkan med övriga berörda statliga myndigheter inom kulturområdet. Statens Kulturråd har även särskilda utvecklingsmedel som ligger utanför kultursamverkansmodellen. Dessa medel riktas mot metodutveckling av nationellt intresse, interregional samverkan med mera.

Fördelningen av vissa statsbidrag till regional kulturverksamhet inom kultursamverkansmodellen regleras i förordning 2010:2012.

Enligt förordningen ska den statliga bidragsgivningen genom Kultursamverkansmodellen fördelas till följande områden:

1. Professionell teater-, dans- och musikverksamhet
2. Museiverksamhet och museernas kulturmiljöarbete
3. Biblioteksverksamhet och läs- och litteraturfrämjande verksamhet
4. Professionell bild- och formverksamhet
5. Regional enskild arkivverksamhet
6. Filmkulturell verksamhet
7. Främjande av hemslöjd

Region Östergötlands kulturplan 2020-2023 beskriver i avsnitt 6 Konst- och kulturverksamheter hur vi vill att de områden som ingår i Kultursamverkansmodellen ska utvecklas under planperioden.

Kulturplanen har också en bredare ansats och beskriver ambitionen för en gemensam kulturutveckling i länet. Detta uppnås genom samverkan med våra tretton kommuner, kulturaktörer, professionella kulturskapare och civilsamhälle. Region Östergötland är drivande i arbetet med att lyfta kulturen som utvecklingsfaktor i det regionala tillväxtarbetet, och vill stärka samverkan på bred front och inte bara utifrån hur de statliga medlen ska fördelas.

Ett avsnitt 7 Kultur i samverkan med andra samhällsområden ägnas åt kulturens roll och samspel med övrigt samhällsliv.

■ 4.3 Regionala uppdrag inom kultur

Region Östergötland använder sig av olika verktyg för regional kulturverksamhet; uppdragsskrivningar till regionala kulturverksamheter, regionala verksamhets- och projektbidrag, stipendier samt process- och nätverksstöd. Relationen mellan Region Östergötland och regionala kulturverksamheter regleras genom uppdrag som föregås av dialoger.

■ 4.4 Rollfördelning

Kultursamverkansmodellen är exempel på flernivåstyre där stat, region och kommunerna har olika roller, men också olika verktyg. Varje kommun bestämmer själv över ambitionen i sitt lokala kulturliv, men genom kultursamverkansmodellen har Region Östergötland och kommunerna en möjlighet att samråda och samverka med olika kulturaktörer.

Kommunal kultur utgör en stor del av länets samlade kulturliv. I kommunerna finns verksamheter och organisationer som tillgängliggör kultur till medborgarna exempelvis bibliotek, skolor, kultur- och musikskolor, scener, museer, utställningsrum, skaparverkstäder och repetitionslokaler.

5. Kulturplanens strategiska prioriteringar 2020-2023

Region Östergötlands samverkan med kommuner och samråd med kulturaktörer, professionella kulturskapare, idéburen sektor och civilsamhälle har haft två huvudlinjer. Dels hur vi ska kunna öka delaktigheten i kulturlivet, och dels hur vi skapar goda förutsättningar för kulturskapare att verka i länet och stärker konstnärlig utveckling. Utifrån dessa dialoger, och erfarenheter från tidigare kulturplaner, har Region Östergötland formulerat fem strategiska prioriteringar inom kultur 2020-2023:

1. Främja demokrati och delaktighet
2. Bredda deltagande och öka spridning
3. Stödja konstnärlig utveckling och främja kvalitet
4. Utveckla den kulturella infrastrukturen i samverkan
5. Utveckla kulturens roll i samhällsutveckling

■ 5.1 Strategisk prioritering 1 Främja demokrati och delaktighet

Region Östergötland arbetar för att Östergötlands invånare ska ha goda förutsättningar att ta tillvara sina förmågor, forma sina liv och delta i samhällets utveckling. Det ska vara möjligt för alla människor oavsett ålder, kön, könsidentitet, sexuell läggning, funktionsförmåga, religion, etnisk tillhörighet, geografisk bostadsort och socioekonomiska förutsättningar. Alla ska kunna påverka utvecklingen i samhället, vilket bidrar till livskvalitet. Denna möjlighet ska finnas för både den enskilde individen och i former för det ideella engagemanget, via till exempel i föreningslivet.

För att ge denna möjlighet måste det finnas arenor för det offentliga samtalet, men i dagens samhälle spelar även möjligheten till digital delaktighet en viktig roll. Samverkansmodellen och processerna i framtagandet av en kulturplan, bygger både på vilja att bredda samtalet om kultur, att öka möjligheterna för länets invånare att bli mer kulturaktiva, men också att skapa breda samarbeten – allt med dialog och delaktighet som viktiga verktyg. Kulturen påverkar och utvecklar både individer och samhället. Kultur vidgar våra perspektiv, ger förståelse och skapar nya sammanhang. Den bidrar i många fall till ett demokratiskt, öppet och mer dynamiskt samhälle.

■ 5.1.1 Digital delaktighet

Digitalisering sägs vara den största samhällsomvälvande kraften sedan industrialismen. Den driver dagens samhällsutveckling och förändrar samhället i grunden, vilket även omfattar förändrade arbetsprocesser för kulturområdets aktörer, samt hur vi som medborgare konsumerar och tar till oss kultur.

Vårt samhälle kräver i allt större utsträckning digital kompetens. Det handlar om tekniska färdigheter att använda digitala verktyg och tjänster samt medie- och informationskunnighet (MIK). Medie- och informationskunnighet är kunskap och förmåga att analysera, kritiskt värdera och skapa information i olika medier. En ökad medie- och informationskunnighet är en samhällsutmaning som behöver hanteras över sektors- och kompetensgränser. Regionbibliotek Östergötland och Film i Öst har under de senaste åren drivit metodutvecklande projekt i arbetet med MIK. Fortbildningar och konferenser arrangeras och riktas mot skola, kultur- och musikskola, bibliotek och fritidsverksamhet. Arbetet har även handlat om att stödja ett brett filmpedagogiskt arbete i Östergötlands kommuner.

REGION ÖSTERGÖTLAND VILL:

- › Öka den digitala delaktigheten genom samverkan med kommunerna och över samhällssektorer

■ 5.1.2 Nationella minoriteter

Sedan 2010 finns en lag om nationella minoriteter och minoritetsspråk i Sverige. Den omfattar sverigefinländare, judar, tornedalingar, romer samt samer (som även är urfolk) och de fem erkända nationella minoritetsspråken är; finska, meänkieli, samiska, romani chib och jiddisch. 2019 reviderades lagen så att rättigheter och skyldigheter stärktes ytterligare. Lagen ligger till grund för insatser inom området för såväl kommunerna i länet som för Region Östergötland.

Lagen innebär att språken ska skyddas och främjas och de nationella minoriteterna ska kunna behålla och utveckla sin kultur. Förvaltningsmyndigheter är skyldiga att informera om minoriteternas rättigheter och ge dessa minoriteter inflytande i egna frågor.

De kommunala förvaltningsområdena innebär att kommunerna är skyldiga att ordna förskola och äldreomsorg på minoritetsspråken. De personer som vill använda sitt minoritetsspråk i kontakten med kommunerna, har rätt att göra detta både muntligt och skriftligt. I Östergötland är Finspång, Motala och Norrköping finskt förvaltningsområde. I de tre kommunerna finns informatörer med ansvar att utveckla det finska förvaltningsområdet i samråd med de lokala finska föreningarna. Tillsammans med Sjukhuskyrkan på Vrinnevisjukhuset och via ett uppdrag till Regionbibliotek Östergötland, drivs frågorna gemensamt för att finna synergieffekter som kommer minoritetsgrupperna tillgodo. Fokus är informationsinsatser och insatser för att tillgängliggöra de nationella minoriteternas kultur, samt stärka samrådsstrukturer.

Under 2018 har Region Östergötland genom regionbiblioteket och Länsstyrelsen Östergötland inlett en samverkan i dialog med kommunerna, för att finna nya sätt att arbeta med de frågor som relaterar till kulturperspektivet för de nationella minoriteterna.

REGION ÖSTERGÖTLAND VILL:

- › Finna nya sätt att i samverkan synliggöra nationella minoriteters och urfolks språk och kultur
- › Verka för att regionala kulturverksamheter i samverkan med berörda grupper främjar minoriteternas kultur och kulturarv

■ 5.2 Strategisk prioritering 2

Bredda deltagande och öka spridning

De nationella kulturpolitiska målen fastställer att kulturen ska vara en dynamisk, utmanande och obunden kraft med yttrandefrihet som grund. Alla ska ha möjligheter att delta i kulturlivet. Kreativitet, mångfald och konstnärlig kvalitet ska prägla samhällets utveckling. För att uppnå målen ska kulturpolitiken bland annat främja allas möjlighet till kulturupplevelser, bildning och till att utveckla sina skapande förmågor.

De senaste årens rapporter om kulturvanor, baserat på statistik och fördjupad analys, visar dock att det är klara skillnader i kulturvanorna mellan olika grupper. Socioekonomiska förhållanden, utbildningsbakgrund, kön och ålder spelar stor roll för vilken typ av kultur man konsumerar eller utövar, och det gäller för både vuxna och barn. Det här är en gemensam utmaning inom all offentligt finansierad kulturverksamhet.

■ 5.2.1 Inkludering

Behovet av ett brett och inkluderande kulturliv som belyser människors olika perspektiv blir allt viktigare. Det är angeläget att befolkningens sammansättning avspeglas i hur det kulturella området utvecklas när det gäller såväl deltagande, eget skapande som professionell konst- och kulturverksamhet. Region Östergötlands inkluderande perspektiv inom kultur, omfattar alla invånare i länet, oavsett om man tillhör den så kallade majoritetskulturen eller olika minoritetskulturer. Ett inkluderande förhållningssätt innebär att alla har möjlighet att få ta del av kulturella upplevelser och själva ha möjlighet att skapa. Inkludering handlar om att ta tillvara och bejaka olikhet, andra perspektiv och sträva efter bredare representation.

5.2.1.1 Jämställdhet

Ett jämställt kulturliv betyder att alla, oavsett könsidentitet ska ha lika stor rätt och möjlighet att delta i samt ha inflytande och vara delaktiga i kulturlivet. För att uppnå jämställdhet krävs att perspektivet aktivt och medvetet vävs in i arbete och verksamheter. Den nationella jämställdhetspolitikens övergripande mål att kvinnor och män ska ha samma möjligheter att forma samhället och sina egna liv är vägledande. I Region Östergötlands perspektiv inkluderas även personer med annan könsidentitet.

5.2.1.2 Tillgänglighet

Region Östergötland ska främja tillgänglighet till kulturlivet för personer med funktionsnedsättningar, vilket innebär att alla oavsett funktionsförmåga ska ha lika stor rätt att delta i, ha inflytande över och vara delaktiga i kulturlivet. För att öka tillgängligheten ska brister i tillgänglighet och hinder i miljön undanröjas. För att öka tillgängligheten måste verksamheter identifiera vad som utgör synliga och osynliga hinder för personer med funktionsnedsättning, och sträva efter att undanröja dessa hinder.

Konkreta åtgärder för att tillgänglighetsanpassa gemensamma utrymmen, scener, podium, toaletter, hörslingor, högtalare med mera ska eftersträvas. Matutbudet i verksamheter och arrangemang ska anpassas till personer med allergier.

Tillgänglighet gäller inte bara för åskådare och deltagare, utan även för professionella kulturskapare och anställda. Tillgänglighetsaspekten ska betonas i digitaliseringsfrågor.

Möjlighet till kulturutövande och deltagande ska finnas för den teckenspråkiga delen av befolkningen.

Dialog med organisationer för att främja tillgänglighet ska eftersträvas.

5.2.1.3 Etnisk och kulturell mångfald

Etnisk och kulturell mångfald ska genomsyra verksamhet inom kultur. Etnisk mångfald betyder att Region Östergötland arbetar för att alla oavsett etnisk bakgrund ska ha lika stor rätt att delta i, ha inflytande över och vara delaktiga i kulturlivet.

Kulturell mångfald kan ses utifrån två perspektiv. Det ena perspektivet är att det ska finnas en mångfald av kulturella bakgrunder bland utövarna. Det andra perspektivet är att det ska finnas en spridning av olika kulturuttryck och även spridning av varianter inom varje kulturuttryck, genrer och konstformer.

5.2.1.4 HBTQ

Ett viktigt mål är att främja ett medvetet hbtq-perspektiv, vilket innebär att säkra homosexuellas, bisexuellas, transpersoners och queera personers lika rättigheter och möjligheter att delta i, ha inflytande över och vara delaktiga i kulturlivet.

Region Östergötland ska i samverkan med de kulturverksamheter som har regionala uppdrag och de som erhåller ekonomiskt stöd från regionen, ta hänsyn till inkluderingsperspektivet. Inkluderingsperspektivet ska integreras och vara en naturlig del i kommunikation, information, uppdrag, stödformer, processer, uppföljning och möten. Ett led i detta är att genomföra regelbundna kunskapstillfällen, både teoretiskt och praktiskt, kring inkluderingsperspektivet för aktörer inom kultursamverkansmodellen. Region Östergötland ska identifiera, uppmuntra och initiera möjliga samverkans- och samarbetsprojekt som innefattar inkludering inom delar eller hela kulturområdet.

REGION ÖSTERGÖTLAND VILL:

- › Samverka med regionala kulturverksamheter för att implementera inkluderingsperspektivet
- › Främja att inkluderingsperspektivet integreras i kommunikation, uppdrag, projekt, stödformer, processer, uppföljning i regional kulturverksamhet

5.2.1.5 Barn och unga

Barn och unga är en prioriterad målgrupp i Region Östergötlands kulturpolitik och därmed för alla verksamheter som har regionala uppdrag. För att främja barn och ungas situation ska FN:s konvention om barnets rättigheter, Barnkonventionen, vara vägledande i bemötandet av barn inom Region Östergötlands alla verksamheter. Barnkonventionen ska genomsyra alla beslut inom Region Östergötland.

Barn och unga är flitiga utövare av kultur, men faktorer som bostadsort, tillgång till mötesplatser, föräldrars utbildning och inkomst påverkar möjligheter till upplevelser och eget skapande. Skola, kulturinstitutioner, bibliotek och kommunala kultur- och musikskolor är viktiga. Det krävs en utvecklad samverkan mellan aktörer för att alla barn och unga ska ha tillgång till ett brett kulturutbud med hög konstnärlig kvalitet. Ett familjeperspektiv, med öppenhet för alla former av familjer att delta i kulturlivet, ger goda möjligheter till gemensamma kulturupplevelser.

En viktig utvecklingsfråga under lång tid har varit den ojämna tillgången till professionell kultur för barn och unga inom förskola och skola. Frågan har utretts och resulterat i att Region Östergötland under kulturplaneperioden kommer att introducera en digital plattform för presentation av utbud som vänder sig till förskola och skola.

Kultur- och musikskolor finns i nästan alla kommuner och är ett kommunalt ansvar. Kultur- och musikskolor utgör en mycket viktig bas för ungas tillgång till kultur och eget skapande. De senaste åren har Östergötlands kultur- och musikskolor bedrivit ett aktivt nätverksarbete. En fråga som har behandlats är hur en fördjupning inom de olika konstområdena för barn och unga ska kunna erbjudas. Det är önskvärt att fördjupa det samarbete som redan finns mellan kultur- och musikskolorna och de regionala kulturinstitutionerna. Att inbegripa nya konstnärliga uttrycksformer i kultur- och musikskolans utbud, är en möjlighet att stärka skilda konstområden i hela länet.

Det finns behov av stöd för utveckling av talanger inom alla konst- och kulturområden och de regionala kulturverksamheterna är en mycket viktig resurs. Den regionala nivån har en möjlighet att stärka talangutveckling genom utvecklingsinsatser. Ett exempel är att Region Östergötland kommer att gå in i ett interregionalt samarbete för att stödja unga musiktalanger i projektet Nationellt Centrum för Musiktalanger. Nationell samverkan kan här tillsammans med de strukturer som byggs upp parallellt i Östergötland, skapa ett bra utgångsläge för att vidareutveckla och tillvarata unga talanger inom musikområdet.

Barn och unga med funktionsnedsättningar bör ha särskilt fokus i regional kulturverksamhet och målen kring dessa grupper ska framgå i verksamhetsplaner.

REGION ÖSTERGÖTLAND VILL:

- › Öka barn och ungas tillgång till kultur i förskola och skola i samverkan med kommunerna genom presentation av digital utbudsinformation
- › Stärka samverkan mellan kultur- och musikskolor och regionala kulturverksamheter, för att uppnå att alla barn och unga i Östergötland ska få möjligheter till eget skapande inom alla konst- och kulturområden

5.2.1.6 Kultur inom äldreomsorg

En faktor för god livskvalitet när man blir äldre är att fortsätta vara delaktig i samhället genom att kunna behålla och utveckla sina intressen. Kulturupplevelser eller möjlighet till eget skapande är en väg till ett rikare liv för äldre, oavsett om man bor på institution eller i eget boende. Region Östergötland avsätter därför resurser för att exponera och subventionera kulturaktiviteter riktat mot personer som behöver insatser i form av hemtjänst, boende, förebyggande omsorg eller liknande i kommunal eller privat regi. De regionala kulturprogrammen ska uppfylla kravet på kvalitet. Det innebär både konstnärlig professionalitet och lämplighet.

Verksamheten bygger på samverkan med kommunerna och mellan kulturförvaltning och omsorgsförvaltning. En överenskommelse har tecknats med samtliga kommuner för att skapa struktur och tydliga roller.

REGION ÖSTERGÖTLAND VILL:

- › I samverkan med kommunerna vidareutveckla konceptet kultur för äldre och sträva mot att alla äldre i målgruppen ska få tillgång till ett kulturutbud med konstnärlig kvalitet, utifrån önskemål och behov

5.2.1.7 Kultur och digitalisering

Den snabba digitala utvecklingen förändrar både hur vi människor skapar, sprider, tillgängliggör och tar del av konst och kultur. Region Östergötland har sedan 2016 avsatt resurser för att utreda hur kulturuppdraget relaterar till de digitala målen i regional utveckling. Syftet är att se hur Region Östergötland kan stärka aktörer inom konst och kultur, i att arbeta innovativt med digitalt berättande, gestaltande teknik och förmedling.

Genom att bilda RÖDDIK (Region Östergötlands Digitala Kulturkluster) har en struktur för tvärvetenskapligt arbete, ny teknik och forskning skapats. I RÖDDIK ingår aktörer inom kulturarv, scenkonst, bildkonst, kommuner samt teknikföretag och besöksnäring. Arbetet med RÖDDIK leds av Norrköping Science Park via ett regionalt uppdrag.

Baserat på kunskap och projektresultat vill Region Östergötland vidareutveckla processen. Målet är att fler kulturaktörer ska söka nya vägar för att använda digitala processer, öppna data och förmedling i sitt publika arbete.

REGION ÖSTERGÖTLAND VILL:

- › Vidareutveckla plattformen för digital kultur för att stärka kulturaktörer att söka nya vägar för att använda digitala processer och förmedling i sitt publika arbete

■ 5.3 Strategisk prioritering 3 Stödja konstnärlig utveckling och främja kvalitet

■ 5.3.1 Konstpolitik och konstnärspolitik

Region Östergötland vill skapa goda förutsättningar för att professionella kulturskapare inom olika konstområden ska kunna verka i länet. Region Östergötland strävar efter en utvecklad kulturell infrastruktur inom respektive konstområde, och en medveten konst- och konstnärspolitik som främjar villkoren för professionella kulturskapare. En framsynt regional konstpolitik uppmärksammar att det råder balans mellan förutsättningarna för de olika konstformernas utveckling, och är öppen för nya konstnärliga uttrycksformer och pågående förändringar inom och mellan konstnärliga fält. En kulturell och konstnärlig mångfald eftersträvas, som innefattar ett övergripande perspektiv som stimulerar samarbeten över uttrycksformer.

En aktiv regional konstnärspolitik innefattar åtgärder som är inriktade på professionella kulturskapares villkor och möjligheter, att över tid försörja sig och utveckla sitt konstnärskap. Professionella kulturskapare ska arbeta under rimliga villkor i Östergötland. Samhällsförändringar på övergripande nivå såsom globalisering, urbanisering och digitalisering har i många fall pressat villkoren för professionella kulturskapare. I allt större utsträckning måste de försörja sig som egenföretagare på en hårt konkurrensutsatt marknad, där många tidigare haft fasta anställningar. De offentliga trygghetsystemen är inte anpassade för kulturell och konstnärlig produktionsprocess, som ju ofta pågår under mycket långa tidsperioder, för att komma till sin blomning och presentera ett färdigt alster, produktion eller föreställning. Som egenföretagare är de professionella kulturskaparna ofta en svag avtalspart i förhandlingar med uppdragsgivare, både nationellt och internationellt.

Region Östergötland ska verka för att ersättningar och arvoden inom alla konstområden följer givna rekommendationer från branschorganisationer som KLYS (Konstnärliga och Litterära Yrkesutövares Samarbetsnämnd), Sveriges Författarförbund med flera. Vidare att offentlig regional kulturverksamhet följer gällande kollektivavtal. Region Östergötland ska värna och följa gängse regler för upphovsrätt i all offentligt arrangerad kultur.

En god regional konst- och konstnärspolitik uppmärksammar och utvecklar relationer och nätverk med de professionella kulturskaparna i länet, och värdesätter konstens självklara plats i samhället. Konst och kulturellt skapande har alltid varit en del i samhällsbygget, en konstant närvarande dimension i tillvaron, som vi ofta tar för given, men vars betydelse och spänst bör medvetandegöras i högre grad.

Den regionala nivån ska bidra till att inspirera till en medveten konst- och konstnärspolitik i länets kommuner. Att ha tydliga former för dialog med professionella

kulturskapare, ha god kännedom om de professionella kulturskaparna och hålla regelbunden kontakt med dessa, samt utveckla en tydlig skriven policy för konst- och konstnärspolitik. Vidare att tillämpa avtalsenliga villkor för att arvoda de professionella kulturskaparnas arbetsinsatser, att ha ett enkelt och tydligt system för projekt- och utvecklingsbidrag samt lotshjälp i ansökningar. Att stimulera och uppmärksamma konstnärligt skapande genom stipendier och utmärkelser har stor betydelse. Likaså är det viktigt att tillgängliggöra och rikta stödsystem för näringslivsutveckling för professionella kulturskapare som är näringsidkare inom den kulturella och kreativa sektorn.

Region Östergötland önskar att i samverkan med kommunerna utveckla den kulturella infrastrukturen i länet. En utvecklad kulturell infrastruktur med arbetsplatser, ateljéer, verkstäder, scener, mötesplatser, utställningslokaler, kluster- och inkubationsmiljöer är viktiga förutsättningar för att stödja konstnärlig utveckling.

■ 5.3.2 Armlängds avstånd

Region Östergötland vill inom alla konstområden arbeta efter principen om armlängds avstånd. Detta betyder att den politiska nivån inte ska styra den konstnärliga verksamheten eller göra konstnärliga bedömningar.

■ 5.3.3 Kulturens och konstens egenvärde

Kulturens och konstens egenvärde är ett viktigt begrepp. Det konstnärliga uttrycket är ett mål i sig och konst och kultur skapas i sin egen rätt. En instrumentell syn på konst och kultur ska motverkas. Detta hindrar inte att konst och kultur samverkar med andra samhällsområden, och bidrar till goda effekter, ökad kunskap och bättre lösningar inom skilda fält, men konsten är i första hand till för sitt egenvärde och skapas inte för att fylla andra behov.

■ 5.3.4 Konstnärlig kvalitet

De nationella kulturpolitiska målen uttrycker att kreativitet, mångfald och konstnärlig kvalitet ska prägla samhällets utveckling. Genom att skapa goda förutsättningar för konstnärligt arbete och värdesätta detta, skapar Region Östergötland en grogrund för att främja kvaliteten inom konstområden. Konstnärlig förnyelse, spets och intressant utveckling uppstår i ett gynnsamt samhällsklimat som värdesätter mångfald och konstnärlig frihet. Konstnärlig kvalitet ska eftersträvas genom att sakkunniga medverkar i bedömningar kring stöd och bidrag. Kvalitetsbegreppet är öppet och dynamiskt, och det är viktigt att det förs en pågående diskussion om vad konstnärlig kvalitet är.

■ 5.3.5 Konstnärlig frihet

Konstnärspolitiken ska bidra till att konstens frihet och oberoende värnas. Den formella grunden för den konstnärliga friheten vilar ytterst på vad som gäller för yttrandefriheten.

All form av diskriminering och trakasserier kopplat till de professionella kulturskaparnas yrkesutövning ska motverkas.

■ 5.3.6 Kompetensutveckling

Region Östergötland ser betydelsen av att verka för att fler konstnärliga utbildningar skapas i länet, och att kontakten med högre konstnärliga utbildningar på nationell nivå utvecklas. Region Östergötland vill främja möjligheter till utbildning och kompetensutveckling för professionella kulturskapare. Samverkan mellan kulturinstitutioner och professionella kulturskapare som finns utanför institutionerna ska eftersträvas.

■ 5.3.7 Residens

Konstnärliga residensprogram stärker de professionella kulturskaparnas arbetsmarknad, och bidrar till utveckling av lokalsamhällen. Region Östergötland vill utveckla former för konstnärsresidens inom flera konstområden för att öka den konstnärliga närvaron i länet, och stimulera till ökat utbyte nationellt och internationellt.

■ 5.3.8 Nya konstnärliga uttryck

En öppenhet för nya konstnärliga uttryck, konstområden och professioner ska finnas. Nya kulturuttryck skapas ofta i skärningspunkter mellan olika konstformer och kan inte alltid sorteras i kända genrer eller former, vilket kräver en särskild uppmärksamhet.

Nya kulturformer uppstår inom digitalt skapande, exempelvis spel som hobby och fritidssysselsättning. Denna interaktiva kulturform är stor bland unga, men även bland vuxna, och rymmer digitala spel, lajv, brädspel, rollspel, cosplay och fantastik. Bakom spelen står spelskaparna, som i likhet med författare, bildkonstnärer och kompositörer skapar sina verk. Spelkulturen är ofta genreöverskridande och det finns naturliga beröringspunkter med traditionella kulturuttryck som slöjd, teater, film, musik, litteratur och kulturarv. I kulturpolitisk mening finns ett behov att uppmärksamma spelkulturen som en skapande kulturell uttrycksform.

■ 5.3.9 Kulturell och konstnärlig mångfald

För att främja kulturell och konstnärlig mångfald kopplar Region Östergötland till Unescos 2005-konvention som Sverige antagit. Syftet med konventionen är att kulturskapare och medborgare i hela världen ska ha möjlighet att skapa, producera, sprida och ta del av ett brett utbud av kulturella varor, tjänster och aktiviteter.

REGION ÖSTERGÖTLAND VILL:

- › Skapa goda förutsättningar för att professionella kulturskapare inom olika konstområden ska kunna verka i länet
- › Verka för att ersättningar och arvoden till professionella kulturskapare inom alla konstområden följer givna rekommendationer från branschorganisationer
- › Värna och följa gängse regler för upphovsrätt i all offentligt arrangerad kultur
- › Utveckla former för konstnärsresidens inom flera konstområden
- › Inspirera till en medveten konst- och konstnärspolitik i kommunerna
- › Främja möjligheter till utbildning och kompetensutveckling för professionella kulturskapare
- › Uppmärksamma och bygga kunskap kring nya konstnärliga uttryck

■ 5.4 Strategisk prioritering 4

Utveckla den kulturella infrastrukturen i samverkan

Att skapa en väl utbyggd och genomtänkt kulturell infrastruktur som bildar ett sammanhållande nät av kulturverksamheter i länet är prioriterat. Att synliggöra denna uppbyggnad ger Region Östergötland möjlighet att se var i länet kulturlivet behöver förstärkas – och med vad. Region Östergötland uppmuntrar kommunerna att göra egna kommunala kulturplaner/kulturstrategier som tar ansats i den regionala kulturplanen.

Kommunal kultur utgör en stor del av länets samlade kulturliv. I kommunerna finns verksamheter och organisationer som tillgängliggör kultur till medborgarna, exempelvis bibliotek, skolor, kultur- och musikskolor, scener, museer, utställningsrum, skaparverkstäder och repetitionslokaler. Kommunerna ger också stöd till det fria kulturlivet, både professionella kulturskapare och föreningsliv, folkbildning och amatörkultur. Direkt stöd till lokal amatör- och arrangörsverksamhet är ett kommunalt ansvar. Kommunerna har, beroende på storlek och resurser för kommunal förvaltning, skilda förutsättningar att driva ett kulturpolitiskt utvecklingsarbete. Utifrån ett helhetsperspektiv ska regionen möta kommuners behov och stödja insatser för att utveckla och utjämna den kulturella infrastrukturen i samverkan med kommuner.

Region Östergötland ska ha en koordinerande roll för utbudet av scener, utställningsrum, mötesplatser för publik verksamhet samt lokaler, verkstäder, träningslokaler, ateljéer och studios för de professionella kulturskaparna. I den regionala uppgiften ligger att vara proaktiv och uppmärksam på behovet av att bygga ut och förstärka infrastrukturen för kultur. Vidare ska Region Östergötland stimulera till ökat samarbete mellan de regionala kulturinstitutionerna och det fria kulturlivet samt främja att resurser inom exempelvis lokaler, teknik, dekor, transport, logistik, kontaktnät kommer fler till del. Även ett personellt och konstnärligt utbyte mellan kulturinstitutioner och det fria kulturlivet ska främjas.

Arrangörerna är länken mellan kulturproducenter och publiken. Region Östergötland satsar på insatser för att stärka strukturer kring arrangörskap – lokaler, kompetensutveckling, unga arrangörer, samordning samt arrangörsstöd. Verktyg för ökad tillgänglighet till kultur är det regionala arrangörsbidraget som ger lokala arrangörer möjligheter att ordna kulturprogram även om publikunderlaget är osäkert. Stöd kan också ges till större regionala arrangemang.

Interregional och internationell samverkan kommer att få ökad betydelse för den kulturella infrastrukturen. Inte minst vad gäller framtida möjligheter att bredda och även finansiera kulturella ambitioner. Region Östergötland har en strävan att skapa mer långsiktig samverkan med andra regioner, där det finns utvecklingspotential i gemensamma frågor. Det finns även frågor där samverkan med närliggande regioner skulle gynna förutsättningarna för konstens och kulturens många uttryck. Detsamma gäller det internationella fältet, där Region Östergötland deltar och driver internationella EU-projekt samt deltar i nätverk och projekt inom olika områden.

REGION ÖSTERGÖTLAND VILL:

- › Skapa en väl utbyggd och genomtänkt kulturell infrastruktur av kulturverksamheter i länet
- › Stimulera till ökat samarbete mellan de regionala kulturinstitutionerna och det fria kulturlivet samt främja att resurser inom exempelvis lokaler, teknik, dekor, transport, logistik, kontaktnät kommer fler till del
- › Stärka strukturer för arrangörskap inom alla konst- och kulturområden
- › Stärka interregional och internationell samverkan inom alla konst- och kulturområden

■ 5.5 Strategisk prioritering 5 Utveckla kulturens roll i samhällsutveckling

Region Östergötland vill stimulera kulturens roll i samhällsutvecklingen genom samarbeten över olika politiska ansvarsområden. För att utnyttja potentialen krävs insatser i tvärssektoriell samverkan. Samverkan med folkbildningens organisationer, idéburen sektor och civilsamhälle är av stor betydelse.

Verktyg för att nå kulturpolitikens mål, inte minst delaktighetsmålet, finns inom andra politikområden exempelvis utbildning, integration, arbetsmarknad och frågor kring regional utveckling och fördelning. En större systematisk samverkan mellan i synnerhet kulturpolitik och utbildningspolitik, behöver eftersträvas på en generell nivå.

Kulturen ger positiva effekter på olika delar av samhället och bidrar till attraktionskraften för platser, städer och regioner. För att utveckla stadsmiljöer och andra platser är kulturperspektivet nödvändigt för att skapa miljöer där människor både vill bo och verka. För plats- och destinationsutveckling inom besöksnäringen är ofta kulturen av avgörande betydelse och en stark reseanledning.

Region Östergötlands insatser inom kulturområdet och friluftsliv ska i möjlig mån samordnas med den regionala besöksnäringstrategin. Region Östergötland är tillsammans med kommunerna huvudman för den 140 mil långa vandringsleden Östgötaleden. Genom Östgötaleden finns möjlighet att förena natur, kulturarv och upplevelser för såväl invånare som besökare. Vandring har stor potential inom både kultur- och naturturism. Inte minst gäller det pilgrimsvandring, där flera pilgrimsleder korsar länet med Vadstena klosterkyrka som huvudmål.

Företag och entreprenörer som bygger sin verksamhet på kultur och kreativitet representerar viktiga näringar i Östergötland. För att främja och stärka kapaciteten hos kulturbaserade företag bör ett samarbete mellan kulturfrämjande och näringsfrämjande stödsystem utvecklas.

Att integrera kulturell och kreativ kompetens som resurs kan vidga innovationsperspektivet inom andra branscher och näringsgrenar. Genom att stärka utveckling av kluster, tillväxtmiljöer och inkubationsmiljöer och integrera professionella

kulturskapare i processer, kan innovation och förnyelse uppstå.

Med en helhetssyn på människan spelar kulturen en viktig roll för en god och jämlik folkhälsa och välbefinnande. Arbetet med kultur och hälsa bygger på övertygelsen att konst och kultur kan bidra till att förändra individer och samhälle.

Obalansen mellan stad och landsbygd när det gäller tillgång till kultur, bör mötas med ett brett spektra av åtgärder från flera politikområden inom regional utveckling

Samverkan mellan akademi, näringsliv, offentliga myndigheter och civilsamhälle är nödvändig för att Region Östergötland ska klara av vägen mot ett hållbart samhälle och de globala målen enligt Agenda 2030. I denna process är kultursfären och civilsamhälle viktiga resurser för att mobilisera och skapa engagemang.

REGION ÖSTERGÖTLAND VILL:

- › Utveckla kulturens roll i samhällsutvecklingen genom tvärsektoriell samverkan
- › Samordna insatser inom kulturområdet och friluftsliv med regional besöksnäringstrategi

6. Konst- och kulturverksamheter

6.1 Scenkonst

Scenkonst är det största området i kultursamverkansmodellen i Östergötland, både när det gäller aktörer och ekonomiska medel. Inom modellen ingår Scenkonst Öst AB, Östgötamusiken, Dans i Öst och Riksteatern Östergötland. Därutöver finns professionella kulturskapare utanför institutioner inom alla scenkonstområden.

Scenkonst Öst AB har Region Östergötland som majoritetsägare och Linköpings kommun och Norrköpings kommun som delägare. Scenkonst Öst AB omfattar Norrköpings symfoniorkester (SON) och Östgötateatern med ung scen/öst. Ett av Scenkonst Östs syften är att verka för scenkonst med hög konstnärlig kvalitet och bidra till Östergötlands attraktivitet. Den professionella institutionella scenkonsten är viktig för att skapa arbetstillfällen och en god jordmån för kulturskapare inom scenkonst i länet. Inte bara för att inspirera, utan som en viktig del i ett kulturellt kretslopp av både amatörer och professionella.

Region Östergötland arbetar strategiskt med att skapa en plattform för regional samverkan kring scenkonstområdet. Regionen fungerar som länk mellan institutioner, professionella kulturskapare inom scenkonst, föreningar och kommuner. Via aktivt stöd till arrangörer möjliggör Region Östergötland att scenkonst når ut i hela länet. Region Östergötland arbetar också aktivt för högre delaktighet genom att informera om och samordna utbudet inom scenkonst.

Riksteatern Östergötland har ett regionalt uppdrag att arbeta med arrangörsutveckling.

De professionella kulturskaparna i Östergötland inom teater, musik, dans och samtida cirkus utgör en inspirerande kraft och fungerar som förebilder inom området och bidrar ofta till framväxten av nya talanger.

Arbete pågår kring digitaliseringens möjligheter när det gäller scenkonstområdet. Detta gäller såväl utveckling inom konstnärligt uttryck, mångfald och kreativitet samt publik tillgänglighet.

Marieborgs folkhögskola, Lunnevals folkhögskola, Valla folkhögskola, Bona folkhögskola och Liljeholmens folkhögskola har utbildningar inom scenkonst.

I Vadstena finns Vadstena Sång- och Pianoakademien, en tvåårig yrkeshögskoleutbildning. De kommunala kultur- och musikskolorna för barn och unga samt studieförbundens omfattande verksamheter inom scenkonst, utgör en viktig grogrund för hela fältet.

REGION ÖSTERGÖTLAND VILL:

- › Arbeta för att scenkonsten ska nå fler i Östergötland och att närvaron ökar i kommunerna
- › Utveckla samarbete mellan scenkonstinstitutioner och professionella kulturskapare inom scenkonst
- › Främja samarbeten som stärker arrangörsledet
- › Stärka möjligheterna för professionella kulturskapare inom scenkonst att vara verksamma i länet
- › Stärka samarbetet lokalt, regionalt, nationellt och internationellt inom scenkonst
- › Stärka scenkonstområdets deltagande i det regionala utvecklingsarbetet avseende scenkonst och digitalisering.

■ 6.1.1 Teater

Teater är en viktig arena för möten mellan människor över kultur- och generationsgränser. Konstformen ger möjlighet till möten och utveckling, på ett såväl personligt och konstnärligt, som ett samhälleligt plan.

Teaterlivet i Östergötland består av allt från Sveriges största länsteater, Östgöta-teatern inom Scenkonst Öst AB, med teaterhus både i Linköping och Norrköping och med fast ensemble, till de professionella fria teatrarna av olika storlek och profil, som turnerar i hela länet och även nationellt.

De professionella fria teatrarna i Östergötland har framförallt sin hemvist i Linköping och Norrköping. Dessa teatrar producerar och nyskriver för breda målgrupper, såväl vuxna som barn och unga. Teatercentrum Östra är via en överenskommelse med Region Östergötland ett språkrör för de professionella fria teatrarna.

Shakespearefabriken, tidigare Shakespeare på Gräsgården, är en professionell teateraktör med spelplats Vadstena. Shakespearefabriken, med regionalt verksamhetsbidrag, är ett erkänt nationellt forum för uppförande av drama av William Shakespeare.

De lokala riksteaterföreningarna har en viktig roll när det gäller att arrangera gästspel i länets kommuner. Det kan gälla produktioner från fria professionella teatrar, Riksteatern eller länsteatrar. Ofta arrangeras dessa föreställningar på små orter i samarbete med bygdegårdar och Folkets hus. Riksteaterföreningarna fyller också en viktig funktion genom att arrangera föreställningar på teckenspråk och olika minoritetsspråk.

För att skapa fler möjligheter för gemensam utveckling av teaterområdet, ser Region Östergötland behov av att framåt stärka kontaktytorna mellan professionella teateraktörer i länet.

6.1.1.1 Regionala resurser

Östgötateatern har det regionala uppdraget inom teater i Östergötland. Östgötateatern ska fördjupa förankringen i närområdet och vara en aktiv del i det samhälleliga livet i Östergötland. Östgötateatern ska turnera och vara en plats för möten genom att erbjuda andra kulturevenemang som fördjupar teaterupplevelsen. Repertoaren består av svensk och utländsk dramatik, nyskrivna verk och klassiker. Teatern sätter också upp musikalerna och samtida cirkusföreställningar.

Östgötateatern vill skapa en repertoar där experimentell spjutspets, kombineras och varvas med traditionella högkvalitativa föreställningar. Teatern ska erbjuda en internationell utblick.

Östgötateatern har i uppdrag att samarbeta med såväl skolor, andra institutioner som fria teatrar och amatörverksamhet inom konstformen. Teatern har som mål att belysa och verka i kulturellt segregerade områden. För att nå utanför traditionella scenrum, skapa nya samarbeten och nå ut till fler invånare görs en satsning på Community teater, en teaterform som utgår från en specifik grupps egna levnadsvillkor, berättelser och erfarenheter.

Till Östgötateatern hör ung scen/öst, som genomför teaterns uppdrag att spela barn- och ungdomsteater. ung scen/öst är en av Sveriges ledande scener inom scenkonst för barn och unga och skapar både sceniska föreställningar och klassrumsföreställningar som erbjuds till regionens samtliga skolor. ung scen/öst uppför även föreställningar för vuxenpublik.

Riksteatern Östergötland är den regionala delen av Riksteatern och en resurs för Östergötlands kulturarrangörer. Riksteatern Östergötland med en riksteaterkonsulent har det regionala uppdraget att förmedla föreställningar till teaterföreningar, skolor, bygdegårdar med flera. Genom de lokala riksteaterföreningarna får länets invånare del av ett stort och brett scenkonstutbud.

Riksteatern Östergötland arbetar med arrangörsutveckling, vilket innebär att presentera utbud, kompetensutveckla och skapa kontakter. Riksteatern samarbetar med många aktörer som t ex Folkets Hus och Parker, Östgötateatern, Riksteatern, Dans i Öst och bygdegårdsföreningar. Riksteatern sköter den webbaserade utbudskatalogen för olika konst- och kulturformer som riktar sig till kommuner och skolor.

Region Östergötland har en strateg inom scenkonst som ansvarar för det övergripande utvecklingsarbetet tillsammans med kulturaktörerna inom scenkonst. Strategen ansvarar för samråd och dialoger samt följer upp de övergripande regionala insatserna inom området. Strategen för scenkonst identifierar och driver frågor kring hur regionen kan utveckla scenkonstens roll i samhället.

REGION ÖSTERGÖTLAND VILL:

- › Utveckla en mötesplats för professionella teateraktörer i länet
- › Utveckla stöd för professionella teateraktörer i länet
- › Stödja Östgötateaterns möjligheter att skapa produktioner för turné i länet
- › Stödja Östgötateaterns arbete med att locka både van och teaterovan publik
- › Stödja Östgötateaterns utveckling av experimentscener i Norrköping och Linköping
- › Stödja ung scen/östs arbete med att nå ut till alla barn och unga i regionen oavsett bostadsort
- › Stödja Riksteatern Östergötlands satsning på kulturarrangörer och via dessa nå ut till ny publik

■ 6.1.2 Musik

Musiklivet och musikintresset är starkt i Östergötland. Detta gäller såväl musikinstitutioner som fria professionella utövare och den breda amatörmusiken i orkestrar, körer med mera.

Förutom de regionala institutionerna Östgötamusiken och Norrköpings Symfoni-orkester (SON) finns Stiftelsen Internationella Vadstena-Akademien. Vadstena-Akademien är ett nationellt och internationellt utvecklingscentrum för unga sångare, musiker och andra verksamma inom operakonsten. Vadstena-Akademien samarbetar regionalt på regelbunden basis med Östgötamusiken, Norrköpings Symfoni-orkester (SON), Östgötateatern och Linköpings Universitet. Vadstena-Akademien är tillsammans med Folkuniversitetet grundare till den tvååriga yrkeshögskoleutbildningen Vadstena Sång- och Pianoakademi.

Det fria musiklivet i Östergötland är brett och mångfacetterat med frilansande professionella musiker, producenter, upphovsmän, orkestrar och band. De frilansande musikerna har ofta tillfälliga uppdrag hos scenkonstinstitutionerna parallellt med egna projekt.

Norrköpings kommun har genom sitt breda och aktiva musikliv antagits till Unescos nätverk för kreativa städer, och är den första musikstaden i Norden inom detta nätverk. Nätverket syftar till att stödja samarbete mellan städer, där kreativitet utgör en strategisk faktor för hållbar stadsutveckling.

I Östergötland arrangeras ett flertal årliga större musikevenemang av nationellt och internationellt publikintresse. Wilhelm Stenhammar International Music Competition är en internationell tävling i klassisk musik som genomförs vartannat år med regionalt verksamhetsbidrag. Tävlingen genomförs i samarbete med Norrköpings Symfoni-orkester (SON).

Musikcentrum Öst har gjort en kartläggning över musiklivet i Östergötland som pekar på ett antal utvecklingspunkter. Det handlar till del om professionalisering och organisering kring musikgenrer, som i nuläget inte finns tydligt representerade i de etablerade verksamheterna. Det finns behov att utveckla en plattform för musikskapare.

Den skulle ge musikskapare möjlighet att utvecklas, skapa nätverk och nå ut med sin musik. Detta bör ske i samverkan med befintliga strukturer och organisationer i länet och nationellt.

6.1.2.1 Regionala resurser

Östgotamusiken har det regionala uppdraget att arbeta med musik i hela regionen samt att främja ett musikliv som likställer olika traditioner och genrer. En prioriterad uppgift är att förmedla upplevelser av levande musik för barn och ungdomar samt för boende inom äldreomsorgen. Inom Östgotamusiken verkar den professionella orkestern Östgöta Blåsarsymfoniker, som har Crusellhallen i Linköping som hemmaarena. Östgöta Blåsarsymfoniker utvecklar ständigt nya samarbeten med dirigenter, solister och ensembler och har en bred publikuppbackning. Östgotamusiken har 17 fast anställda. Musikerna i orkestern medverkar också i tre fasta ensembler; Östgöta Brasskvintett, Crusellkvintetten och Östgötabandet som ger mellan 400-500 konserter om året i hela länet.

Norrköpings Symfoniorkester (SON) är en del av verksamheten i Scenkonst Öst AB. Orkestern har 85 musiker och ska inom det regionala uppdraget framföra klassisk och samtida konstmusik med stor orkester på en konstnärlig nivå som uppmärksammas nationellt och internationellt. Hemmascener är De Geerhallen i Norrköping och Crusellhallen i Linköping. Orkestern ger ungefär 80 konserter årligen, och besöker även andra scener i länet och landet under säsongen. Symfoniorkestern ska turnera nationellt och internationellt, vilket bidrar till att orkestern upprätthåller och utvecklar sin kvalitet. Symfoniorkestern ger program för barn från förskoleålder till gymnasiet, med hela symfoniorkestern på scenen. Förutom konserterna erbjuds studiebesök för barn i förskoleklass.

REGION ÖSTERGÖTLAND VILL:

- › Undersöka och pröva förutsättningar för att skapa en genreövergripande plattform för musik i Östergötland i samarbete med regionala och nationella aktörer
- › Skapa bättre möjligheter för musikarrangörer att utvecklas i länet
- › Stödja Östgotamusikens och Norrköpings Symfoniorkesters (SON) arbete att nå ut till alla barn och unga i regionen oavsett bostadsort
- › Stödja Norrköpings Symfoniorkesters (SON) arbete med att nå ut till nya publikgrupper och skapa produktioner för turné i länet
- › Stödja Norrköpings Symfoniorkesters (SON) närvaro i nationella och internationella musksammanhang
- › Främja Östgotamusikens och Norrköpings Symfoniorkesters arbete för en jämställd repertoar med lika andel verk skrivna av kvinnor och män
- › Stödja Östgotamusikens arbete med att nå ut med sin musik till nya målgrupper och i nya sammanhang

■ 6.1.3 Dans

Konstformen dans och konstnärliga uttrycksformer inom koreografi och danspedagogik är idag väletablerade i Östergötland. Detta gäller både professionell nivå och inom den ideella sektorn, där barn och unga uppvisar ett stort engagemang i dans.

Många av de professionella dansaktörerna har de senaste åren fått en skjuts genom den regionala plattformen Dans i Öst, vilken möjliggjort fler dansproduktioner, fler turnéer, utökad kvalitet och bredd. Konstformen dans vitaliseras, får relevans för allt fler och publiken växer.

Det finns ett sextiotal professionella dansaktörer i regionen. Det är dansare inom olika genrer, koreografer, dansproducenter och danspedagoger. Bland fria danskompanier kan nämnas Danskollektivet Blauba, Danskollektivet Ronny, Folke Dansteater och Tromäki Dans Company. Dansens Hus i Linköping är ett resurscentrum för residens- och träningsverksamhet inom dans.

På Lunnevals Folkhögskola finns en ettårig förberedande dansutbildning inom balett, samtida dans, jazzdans och streetdans. Skolan erbjuder dessutom ett fördjupat projektår, för de som i framtiden vill arbeta professionellt med dans.

6.1.3.1 Regionala resurser

Den regionala plattformen Dans i Öst, som drivs och utvecklas av Region Östergötland har en dansutvecklare som arbetar strategiskt och operativt. Arbetet är inriktat på de professionella dansaktörernas villkor, utveckling och möjlighet att verka i Östergötland, samt att skapa tillfällen för publiken att möta dans runt om i länet. Ett välutvecklat samarbete med kommunerna har medfört att konstformen dans har skalats upp på bred front. Dans i Öst stödjer på olika sätt produktioner, projekt och arrangemang inom dansområdet.

Dans i Öst har skapat dansnoder för residens i samarbete med kommuner, organisationer och institutioner. Noderna bidrar också till att utveckla en levande dansscen för presentation av dans i projekten Dans ARR Öst och Dansens Vecka Östergötland. Dansens Vecka Östergötland pågår i en stor del av länets kommuner.

Dans i Öst arrangerar proffsklasser i dans och medarrangerar scenkonstutbudsdagen ScenGalej för barn och unga samt verkar för talangutveckling genom koreografitävlingen Skapa Dans.

Den regionala Östgötateatern kontrakterar frilansande koreografer och dansare vid vissa produktioner, främst musikaler. Teatern stödjer och medverkar i regionala satsningar på dans, främst tekniskt och praktiskt.

De regionala aktörerna Östgötamusiken och Norrköpings Symfoniorkester (SON) samt Vadstena-Akademien samarbetar i vissa produktioner med dansaktörer på regional och nationell nivå.

REGION ÖSTERGÖTLAND VILL:

- › Stärka de professionella dansaktörernas möjligheter och villkor för att verka kontinuerligt i Östergötland
- › Utveckla och upprätthålla samarbeten inom dans med kommuner, institutioner och organisationer regionalt, nationellt och internationellt
- › Utveckla arrangörsledet för att erbjuda en levande dansscen i hela regionen
- › Erbjud kompetensutveckling för dansaktörer och arrangörer
- › Arbeta för tillgång till lokaler och mötesplatser för danskonsten

6.1.4 Samtida cirkus

Den samtida cirkusen är en gränsöverskridande och inkluderande konstform som expanderat de senaste tjugo åren. Med ett treårigt projekt 2016- 2019, "Nycirkus Öst", har Region Östergötland, Östgötateatern och Finspångs och Linköpings kommuner stärkt och utvecklat den samtida cirkusen i Östergötland. Projektet har öppnat upp för internationella influenser och gett regionens invånare ökade möjligheter till att både uppleva och utöva samtida cirkus. Efter tre års projektperiod ser vi att samtida cirkus har en roll att spela på kulturkartan i Östergötland. Genom att brett tilltal och genom att skapa låga trösklar in till kulturlivet, är det en konstform som förenar redan etablerade kulturområden, men även skapar något helt nytt och spännande som kan nå flera invånare.

6.1.4.1 Regionala resurser

Arbetet med att bygga infrastruktur och möjligheter för den samtida cirkusen i Östergötland fortsätter. Efter analys av projektårens erfarenheter, kommer strategier och metoder för fortsatt arbete att utformas.

Östgötateatern som har det regionala teateruppdraget utvecklar olika uttrycksformer inom scenkonst och utvecklar sin position inom samtida cirkus. Östgötateatern har långtidskontrakt med cirkusartister, arrangerar gästspel och utvecklar samarbeten med den professionella samtida cirkusen nationellt och internationellt.

Region Östergötland avsätter resurser för att kunna fortsätta utveckla den samtida cirkusen, bland annat genom nätverk, stöd till arrangörer, residens och kompetensutveckling samt samarbeten med kommuner och aktörer regionalt och nationellt. Samordning och utveckling av området inbegrips i uppdraget för den regionala strategin för scenkonst.

REGION ÖSTERGÖTLAND VILL:

- › Stärka de professionella cirkusaktörernas möjligheter och villkor att vara verksamma i Östergötland
- › Upprätthålla och utveckla samarbeten inom samtida cirkus med kommuner, institutioner och organisationer lokalt, regionalt, nationellt och internationellt
- › Utveckla arrangörskap kring samtida cirkus
- › Arbeta för att skapa en eftergymnasial utbildning inom samtida cirkus i Östergötland

■ 6.2 Film och rörlig bild

Film och rörlig bild är ett konstnärligt område som har en mycket stark tillväxt både publikt och produktionsmässigt. Teknikens snabba utveckling skapar kontinuerligt en ny spelplan för produktion, distribution och konsumtion. Det efterfrågas och produceras mer film än någonsin tidigare. Filmmediet är idag helt centralt, för såväl inhämtande av kunskap som för vår kommunikation med omvärlden. Förståelse och skapande av rörlig bild framstår allt mer som en förutsättning för att vi ska kunna vara delaktiga och kritiska medborgare.

I Östergötland görs film av ett växande antal filmskapare, både professionella och amatörer. Film är ett allkonstverk som uppstår i lagarbete, vilket skapar en kreativ miljö. Det är ett samarbete mellan författare, filmare, musiker, skådespelare med flera. Film och rörlig bild är också en utpräglad kulturell och kreativ näring som bidrar till ekonomisk tillväxt. Rörlig bild kopplar till andra genrer som spelutveckling och upplevelsebaserat utbud som exempelvis Virtual Reality (VR). Därför är det viktigt att ha ett brett perspektiv i den filmkulturella ansatsen från Region Östergötland och hålla dörren öppen för nya uttryck och initiativ.

Allt fler kommuner är intresserade av att bygga en lokal filmkulturell infrastruktur. Det handlar om att anlägga perspektiv på den rörliga bildens roll inom skolan, på bibliotek och i kulturskolan.

Norrköping är idag en föregångskommun som tagit ett tydligt grepp om såväl filmkulturell verksamhet som professionell film. Den kommunalt drivna biografen CNEMA erbjuder film- och medielabb med inspelnings- och redigeringsstudios. CNEMA administrerar också Norrköpings filmfond som skapar möjligheter för stora nationella produktioner att spela in i kommunen. I Norrköpings filmmiljö finns också Visualiseringscenter C som utvecklar visualiserings- och interaktionsteknik med anknytning till Campus Norrköping vid Linköpings Universitet.

Branschnätverk som Östergötlands Förenade Filmare (ÖFF) och Women in film and television (wift) utgör en grogrund för kompetensutveckling och driver på för att filmen stärker sin position regionalt.

I Östergötland finns det kvalitativa utbildningar, såväl på gymnasienivå som på universitetsnivå. Det skapar en god återväxt av filmskapare i Östergötland.

■ 6.2.1 Regionala resurser

Film i Öst är Region Östergötlands utvecklingscentrum för film. Film i Öst har ett uppdrag att verka för filmkulturell verksamhet i hela regionen. Arbetet är både strategiskt och operativt inom produktion, visning och pedagogik.

Inom området produktion ligger fokus på att utveckla unga filmtalanger i Östergötland. Talangutveckling är bryggan till professionellt filmskapande. Via workshops på olika nivåer, ekonomiskt stöd, tekniskt stöd och andra insatser stödjer och utvecklar Film i Öst unga filmares kompetens. Stödet gäller alltifrån spelfilm till dokumentärfilm och animation. Flera av de som deltagit i Film i Östs talangutveckling har gått vidare och

blivit professionellt verksamma. Antalet professionella filmare samt produktionsbolag växer i länet.

Film i Öst arbetar brett med visningsfrågor för att öka invånarnas möjlighet att ta del av kvalitativ film. Tekniken har förändrat förutsättningarna för filmupplevelser. Biograferna har med digital teknik utökat sin roll som mötesplats för film- och kulturupplevelser, och utgör en central kulturell infrastruktur i många kommuner. Nätverk, kunskapsstöd och kompetensutveckling är några av de sätt som Film i Öst kan arbeta på för att stärka visningsaktörer.

Medie- och informationskunnighet (MIK) är centralt för en vital och inkluderande demokrati. Mediernas roll för vår upplevelse och förståelse av världen går inte att överskatta. I centrum för MIK-frågorna står den rörliga bilden och filmen. Film i Öst arbetar för att öka MIK-kunnandet i samhället, inte minst bland barn och unga. Detta görs i samverkan med kommunerna främst inom skola och bibliotek. Film i Östs insatser syftar till att skapa en tydlig ansvarsstruktur inom området genom kompetensutveckling av nyckelpersoner som lärare, bibliotekarier och mediepedagoger. Fokus ligger på att fortsätta metodutvecklande insatser i samverkan, med utgångspunkt i det utvecklingsprojekt som drivits med stöd av Statens Kulturråd.

REGION ÖSTERGÖTLAND VILL:

- › Utveckla den lokala och regionala infrastrukturen inom film och rörlig bild i samverkan med kommuner
- › Arbeta brett med medie- och informationskunnighet (MIK) med rörlig bild i centrum
- › Fördjupa talangutveckling inom film
- › Stärka kopplingen mellan talangutveckling och professionell film
- › Stödja en mångfald av filmberättelser, format och genrer
- › Arbeta med förutsättningarna för professionell filmproduktion
- › Utveckla filmens potential som kulturell och kreativ näring
- › Skapa möjligheter för interregionalt, nationellt och internationellt utbyte inom film
- › Stödja visningsaktörer och möjliggöra visning av kvalitativ film

■ 6.3 Kulturarv

■ 6.3.1 Gemensamt kulturarv

Begreppet kulturarv omfattar föremål, byggnader, fornlämningar, berättelser, traditioner och andra immateriella värden som vi överför mellan generationer. Det omfattar alla materiella och immateriella uttryck för mänsklig påverkan till exempel spår, lämningar, föremål, konstruktioner, miljöer, system, strukturer och verksamheter. Unescos konvention för skyddande av det immateriella kulturarvet, exempelvis traditioner, seder, ritualer, musik och berättelser är en viktig aspekt i en helhetssyn på kulturarvet.

Östergötland har ett mycket rikt och varierat kulturarv och kulturmiljöer från olika historiska epoker. Här återfinns fornlämningar, tidiga bosättningar, en unik kyrko- och klosterkultur, herrgårdskultur och brunnskultur, samt ett brett och intressant industrihistoriskt- och arbetslivshistoriskt kulturarv. Landskapet och dess miljöer är mångsidigt; jordbruks- och slättlandskap, skogsbygd, gruvnäring, bruksmiljöer, kanalmiljöer, skärgårdsmiljöer och insjölandskap.

Kulturarvet utvecklas kontinuerligt, förändras och kompletteras i vår dagliga existens. Det finns därför många olika kulturarv som har relevans och ska speglas och synliggöras. Inte bara det dominerande historiska kulturarvet, utan minoritets- och subkulturer innefattas i begreppet, och kräver representation. För att bevara kulturarvet och göra det känt och tillgängligt vilar ett stort och viktigt ansvar på de offentligt finansierade institutionerna, som museer, arkiv och bibliotek samt länets kommuner. Kännetecknande för kulturarvsområdet är också det stora inslaget av ideella krafter till exempel hembygdsföreningar, släktforskarföreningar, föreningsarkiv och arbetslivsmuseer.

Östergötlands Hembygdsförbund med sitt hundratals lokala hembygdsföreningar, liksom länets nästan etthundra arbetslivsmuseer, har en central roll för att driva frågor, skapa intresse och engagemang samt för praktiskt bevarande och skötsel av kulturmiljöer. Norrköpings stadsmuseum har ett regionalt verksamhetsbidrag för att digitalt tillgängliggöra hållristningsområdet vid Himmelstalund.

En viktig roll för utvecklingsarbetet inom kulturarv spelar länets stora arkivsektor och den samverkan som finns inom området mellan kommun, institutioner och Region Östergötland via olika nätverk.

■ 6.3.2 Regionala resurser

Östergötlands museum har det regionala uppdraget att främja och kunskapsbilda inom kulturarv. Region Östergötland och Länsstyrelsen Östergötland samarbetar i vissa utvecklingsprojekt inom kulturarv och kulturmiljö utifrån de nationella målen för kulturarvet.

Östergötlands museum bedriver ett samverkansarbete, Kulturarv Östergötland, inom sitt uppdrag.

Det har i uppdrag att främja ett levande kulturarv som bevaras, används och utvecklas samt verkar för att natur- och kulturarv blir tydligare profilfrågor. En viktig regional resurs i detta arbete är även Östergötlands Arkivförbund.

Region Östergötland har ett övergripande strategiskt utvecklingsansvar. En regional strateg koordinerar området och ansvarar för samråd, följer upp de övergripande regionala insatserna och kopplar till nationell nivå. För att utveckla förmedling och gestaltning av kulturarv via digital teknik bedrivs ett omfattande regionalt arbete med uppdrag till Norrköping Science Park.

I Region Östergötlands arbete med samhällsplanering och besöksnäring, är relationen till kulturarvsområdet ett viktigt perspektiv att ta med när frågor om översiktsplaner, offentlig konst, och destinationsutveckling diskuteras och planeras i samverkan med kommunerna.

REGION ÖSTERGÖTLAND VILL:

- › Stärka samverkan i kulturarvsfrågor
- › Stödja kommunernas intresse att synliggöra kulturarvet utifrån olika perspektiv och kopplat till olika samhällsområden
- › Genomföra en förstudie för att utforma en regional strategi för kulturarv
- › Utveckla en arena för samverkan kring digital förmedling och gestaltning av kulturarv
- › Stödja interkommunalt samarbete kring industrihistoriskt kulturarv
- › Stödja det strategiska arbetet kring det immateriella kulturarvet
- › Stärka natur och kulturarv via samverkans- och utvecklingsarbete av Östgötaleden

■ 6.3.3 Museiverksamhet

I Östergötland finns många museer med olika inriktning, uppdrag, omfattning och driftsformer. Förutom Östergötlands museum med regionalt uppdrag, finns Arbetets museum i Norrköping och Flygvapenmuseum i Linköping, som har sina huvudsakliga uppdrag av staten. Större kommunala museer är Friluftsmuseet Gamla Linköping, Norrköpings stadsmuseum, Norrköpings konstmuseum och Rundradiomuseet i Motala. Vadstena Klostermuseum är stiftelseägt och Slotts- och Domkyrkomuseet i Linköping drivs av en donationsstiftelse. Andra välbesökta museimiljöer är författarhemmen vid Vättern; Övralid (Verner von Heidenstam) och Strand (Ellen Key), liksom den historiska anläggningen Medevi Brunn.

Museilagen från 2017 reglerar offentligstyrda museer. I den fastställs att museerna skall bidra till samhället och dess utveckling genom att främja kunskap, forskning, kulturupplevelser och fri åsiktsbildning. Museilagen reglerar även museernas självständighet och vikten av armlängds avstånd.

■ 6.3.4 Regionala resurser

Östergötlands museum har det regionala museiuppdraget som innefattar både kulturarv och konst. Huvudmän för museet är Region Östergötland och Linköpings

kommun. Museet bedriver en aktiv samlingsförvaltning, både i arbetet med den egna samlingen, men även när det gäller att tillhandahålla tjänster som rör konservering, föremålsvård och byggnadsvård.

Museet driver nätverket Kulturarv Östergötland, museigårdar samt verksamheten vid Löfstad slott. Den publika verksamheten bedrivs inom kulturhistoria och konst, arkeologi, byggnadsvård och konservering. Museipedagogik och förmedling är en växande del av verksamheten och flera av de egenproducerade utställningarna turnerar i länet och nationellt.

Museet genomgår en renovering under 2019- 2021, där huvudbyggnaden i Linköping stängs, vilket skapar utrymme för mer utåtriktad och mobil verksamhet, bland annat riktat till kommunerna. Museet prioriterar att vara en resurs i musei- och kulturarvsfrågor genom att förstärka det lokala arbetet med sin expertis. Museet öppnar igen 2021 med två helt nya basutställningar inom kulturarv och bildkonst.

Östergötlands museum fokuserar på att nå nya målgrupper, oavsett deras bakgrund. Förnyelsearbetet i samband med renoveringen inriktas på bemötande, förnyelse av utställningar, digitaliseringens möjligheter och museet med dess filialer som mötesplatser. Stor vikt läggs vid utveckling av museets fastigheter och samlingar samt kompetensutveckling av museets personal.

REGION ÖSTERGÖTLAND VILL:

- › Stödja Östergötlands museums arbete med musei- och kulturarvsfrågor i kommunerna
- › Stödja Östergötlands museums regionala nätverksarbete inom kulturarv
- › Stödja Östergötlands museums satsning på utåtriktad och mobil verksamhet
- › Stödja Östergötlands museums arbete med förmedling och museipedagogik
- › Stödja Östergötlands museums förnyelse av lokaler, bemötande och utställningar i samband med renoveringen
- › Stödja Östergötlands museums roll i forskning och kunskapsbildning
- › Stödja Östergötlands museums satsning på digital tillgänglighet

■ 6.3.5 Kulturmiljö

I Östergötland finns ett 90-tal kulturmiljöer av riksintresse, drygt 700 miljöer av regionalt intresse och åtskilligt fler av lokalt intresse. Kulturmiljöerna har stor betydelse också för besöksnäring, landsbygdsutveckling och stadsplanering när det gäller lokal och regional tillväxt.

Att vårda och utveckla kulturmiljöer är av stor vikt för människors känsla av trivsel, för skönhet, för platsens själ och respekt för det förflutna. En hållbar förvaltning av kulturmiljöer förutsätter ett samspel mellan olika intressen och aktörer för att se områdets potential.

I Östergötland finns en mycket stor rikedom av kultur- och naturmiljöer. De unika kulturmiljöerna finns ofta representerade i små kommuner, vilket kräver en regional uppmärksamhet för ökad utveckling.

Kulturmiljöer och kulturminnesmärken är oftast en del i en bredare landskapsmiljö, antingen ett urbant landskap eller naturlandskap av olika karaktär, varför frågor kring landskapsvård bör integreras i arbetet. Den europeiska landskapskonventionen understryker att i landskapet möts kulturella, ekologiska, estetiska, sociala och ekonomiska värden. Konventionen betonar vikten av förbättrat skydd, förvaltning och planering av europeiska landskap.

Länsstyrelsen Östergötland har uppdraget att ha hand om den nationella kulturmiljöpolitiken. Det innebär att tillämpa Kulturmiljölagen, företräda kulturmiljöintressen i samhällsplanering och tillse att lagar och regler som skyddar kulturarv och kulturmiljö följs.

Riksantikvarieämbetets Vision Kulturmiljö 2030 betonar kulturarvet- och kulturmiljöns betydelse för ett långsiktigt hållbart och inkluderande samhälle, och är en av utgångspunkterna för samarbetet kring kulturarvsfrågorna i Region Östergötland. Arbetet inom den regionala kulturmiljövården bör verka sektorsövergripande och ligga i linje med Sveriges genomförande av Agenda 2030.

Målen i Riksantikvarieämbetets Vision Kulturmiljö 2030 är:

- Ett hållbart samhälle med en mångfald av kulturmiljöer som bevaras, används och utvecklas
- Människors delaktighet i kulturmiljöarbetet och möjlighet att förstå och ta ansvar för kulturmiljön
- Ett inkluderande samhälle med kulturmiljön som gemensam källa till kunskap, bildning och upplevelser
- En helhetssyn på förvaltningen av landskapet som innebär att kulturmiljön tas till vara i samhällsutvecklingen

■ 6.3.6 Regionala resurser

Östergötlands museums uppdrag inom kulturmiljövård rymmer kunskapsuppbyggnad och spetskompetens inom arkeologi, konservering och byggnadsvård samt pedagogiskt arbete. Museet fungerar som regionalt kunskapscentrum för kulturmiljövård och har ett öppet arkiv samt bibliotek med regional kulturhistorisk dokumentation. Museet arbetar med utveckling av kulturturism kopplat till olika kulturmiljöer inom ramen för nätverket Kulturarv Östergötland. Region Östergötland, eller aktörer finansierade av regionen, ska verka för samverkan med miljömålsansvariga aktörer för hållbar förvaltning av natur- och kulturmiljöer.

Östergötlands museum äger flera skyddade kulturmiljöer, såsom kulturrese-
vaten Smedstorps dubbelgård och Öna, byggnadsminnena Fillinge tingshus, Onkel
Adamsgården, Krogfallsstugan samt förvaltning av miljön på Löfstad slott.

Kommunernas arbete för att kulturarv och kulturmiljöer värnas, vårdas och utvecklas
är av central betydelse. Östergötlands museum har här en viktig roll och lämnar stöd
och råd till kommuner som saknar egen kulturmiljökompetens och stadsantikvarisk
verksamhet.

Samverkan inom kulturmiljö sker med Länsstyrelsen Östergötland och andra kultur-
arvsaktörer i nätverket Kulturarv Östergötland. Länsstyrelsen prioriterar stöd till
kommunala kulturmiljöprogram. Östergötlands Hembygdsförbund med regionalt
verksamhetsstöd och Svenska Kyrkan bidrar i hög grad till att kulturmiljöer vårdas
och tillgängliggörs. Östergötlands museum arbetar tillsammans med andra länsmu-
seer för att i samverkan utveckla musei- och kulturmiljöarbetet.

REGION ÖSTERGÖTLAND VILL:

- › Stärka intresse, förståelse och tillgänglighet till natur- och kulturmiljöer
- › Identifiera unika kulturmiljöområden med potential att utvecklas
- › Prioritera barn och ungas tillgång till natur- och kulturmiljöer
- › Stärka samverkan med olika aktörer inom kulturmiljö
- › Främja ett professionellt perspektiv på kulturmiljöarbete i kommuner genom regional kompetens

6.4 Arkiv

Arkiven i Östergötland är av stor betydelse för kultur och kulturarv i regionen. De ut-
gör en viktig del av kulturarvet, och är en central del i den demokratiska strukturen,
genom att säkerställa samhällets tillgång till handlingar nu och i framtiden. Viktiga
områden för arkiven är bevarande och tillgänglighet för både forskning och andra
intressenter. Arkiven förvaltar inte enbart det historiska kulturarvet, utan ska också
se till att dagens information tas om hand på ett korrekt sätt.

I kultursamverkansmodellen ingår enbart uppdraget för enskilda arkiv. Dessa arkiv
är oreglerade, och i de fall de överhuvudtaget bevaras, finns de hos ett stort antal
aktörer. I Östergötland hanteras den enskilda sektorns arkiv av den ideella medlems-
organisationen Östergötlands Arkivförbund.

Andra viktiga arkivinstanser i regionen är Riksarkivet, Landsarkivet i Vadstena,
Regionarkivet i Östergötland, Östergötlands museums arkiv, stadsarkiv, kommun-
arkiv, samt övriga lokala, regionala och statliga myndigheters arkiv. För den
kommunala arkivvården och de kommunala handlingarna ansvarar länets tretton
kommun- och stadsarkiv. För att göra arkiven tillgängliga för fler målgrupper sker
samarbeten dels inom Östergötlands Arkivförbund, men också mellan andra arkiv
och kulturarvsinstitutioner, såväl lokalt, regionalt och nationellt.

I Arkivnätverk Östergötland utvecklas samverkan mellan statlig, regional, kommunal och enskild arkivverksamhet när det gäller till exempel fortbildning och arkivområdets synlighet.

■ 6.4.1 Regionala resurser

Östergötlands Arkivförbund har det regionala uppdraget när det gäller enskild arkivverksamhet. Östergötlands Arkivförbund samordnar ett femtiotal lokala arkiv för företag, föreningar och lokalhistoriska aktörer. Genom konsulentverksamhet stöds de lokala arkiven i exempelvis frågor om tillgänglighet för både forskning och allmänhet, bevarande och förvaring. Östergötlands Arkivförbund medverkar till att öka tillgängligheten i arkivmaterialet genom sitt arbete med digitala arkivförteckningar över enskilda arkiv. Östergötlands Arkivförbund har även en nätverkande roll, tillhandahåller professionell arkivkompetens och kunskap samt utgör motor för samarbete. Östergötlands Arkivförbund arbetar tillsammans med andra länsarkiv för att utveckla arkivarbetet. En utredning som styrelsen genomfört pekar på utvecklingsmöjligheter för Östergötlands Arkivförbund och olika möjliga vägval. Bland annat framträder möjligheter till utökad samverkan inom den regionala kulturarvssektorn.

REGION ÖSTERGÖTLAND VILL:

- › Stärka Östergötlands Arkivförbunds samverkan med den regionala kulturarvssektorn och Arkivnätverk Östergötland
- › Stödja Östergötlands Arkivförbunds arbete med sitt utvecklingsarbete utifrån aktuell utredning i samråd med dess styrelse
- › Stödja Östergötlands Arkivförbunds arbete kring kompetenshöjande insatser för arkiv och arkivsäkerhet
- › Stödja Östergötlands Arkivförbunds samverkan med regionala och nationella aktörer för att utveckla arbetet med digital arkivering och digital tillgänglighet

■ 6.5 Bild och form

Området bild och form innefattar bildkonst, foto, konsthantverk, design och arkitektur/gestaltning. De största offentliga konstinstitutionerna är Östergötlands museum, som har det regionala konstuppdraget, och en av de bättre samlingarna avseende äldre konst i landet, samt Norrköpings konstmuseum som är kommunalt. Dessa museer har en etablerad utställningsverksamhet och förvaltar egna konstsamlingar. Norrköpings konstmuseum har en av landets största samlingar av svensk 1900-talskonst och samtidskonst samt grafik. I Linköpings kommun finns konsthallen Passagen som också är viktig aktör för att förmedla samtidskonst. De flesta kommuner har utställningsplatser för konst, oftast i anslutning till biblioteken.

Totalt finns det ett femtiotal utställningslokaler för konst i Östergötland. Det finns många konstnärsdrivna initiativ och även privata initiativ och gallerier som arrangerar konstutställningar. Flera av dessa är av regionalt intresse och når en bred publik, exempelvis Kollektivverkstaden Krogen Amerika i Linköping, Konstforum i Norrköping, K-ringen i Motala, Rejmyre ArtLab, Omkultur i Ödeshög och Konstnärsföreningen ALKA i Linköping.

Föreningsbasen i länet är stark, med sju konststrunder i lika många kommuner, och tongivande aktörer som Östgöta Konstförening, Sveriges Konstföreningar Östergötland samt Svensk Form Öst. Svensk Form Öst är en del av det nationella nätverket Svensk Form, som främjar frågor kring form, design och arkitektur.

Residensverksamheter inom konst bedrivs på Rejmyre Art Lab och Norrköping Air.

Uppdragen inom offentlig gestaltning till bild- och formkonstnärer är av stor betydelse, och har de senaste åren varit omfattande i länet, på grund av stor nybyggnation.

Region Östergötlands FM-centrum (facility management) har i uppdrag att köpa in och förvalta konst till lokaler, byggnader och offentliga miljöer i länet. Vid om- och nybyggnation är målet att uppfylla enprocentsregeln vid offentlig byggnation. Region Östergötland har en konstsamling som omfattar cirka 30 000 verk från 1940-talet och framåt.

Konstvetenskap och visuell kommunikation vid Linköpings Universitet är en ämnesavdelning inom Institutionen för kultur och kommunikation. Inom området finns även utbildningen Kultur, samhälle, mediegestaltning. Folkhögskolorna Lunnevad och Liljeholmen har förberedande konstutbildningar.

■ 6.5.1 Regionala resurser

Östergötlands museum har det regionala konstuppdraget. Museets arbete har fokus på publiken, verksamma bild- och formkonstnärer samt föremålsvård och konstsamling. Museet verkar för att öka medvetenheten kring konstens roll i samhället, bredda intresset för konst, stärka konstfältet samt möjligheter till eget skapande. Detta görs genom utställningar, konstpedagogik, skapandeverkstäder och annan förmedlingsverksamhet. Museets konstsamling består av tusentals verk i olika tekniker och omfattar allt från internationell 1500-talskonst till svensk samtidskonst. Samlingen innehåller även en stor del verk av östgötska bildkonstnärer. Östergötlands museum har ambitionen att framåt i högre utsträckning även representera och utveckla en scen för nationell och internationell samtidskonst.

En konstkonsulent med ett regionalt uppdrag finns knuten till Östergötlands museum. Konsulentverksamheten ska främja professionella bild- och formkonstnärers utveckling i länet. Konsulenten har en drivande roll att skapa aktiviteter i länet, ofta i samarbete med lokala konstnärer. Förmedling kring samtidskonsten är en viktig del i uppdraget via föredrag och konstnärssamtal. Konsulentverksamheten ska arbeta för att utveckla möjligheter för professionella bild- och formkonstnärer att vara verksamma i Östergötland. Konstpedagogiken syftar till att starta konstprojekt och skaparverkstäder för barn, unga och vuxna. Barn och unga är en prioriterad målgrupp.

Region Östergötland har en kulturstrategi för bild och form som ansvarar för strategisk utveckling, kunskapsutveckling samt nätverk och samverkan. Viktiga frågor är bland annat utställningsmöjligheter i länet, såväl permanenta som mobila och plats-specifika. Strategen fokuserar på att stärka de enskilda konstnärskapen inom bild och form, genom projektstöd, kompetensutveckling och tillgång till nätverk. Att använda

befintliga konstnärorganisationer som gemensam plattform för metodutveckling kommer bli viktigare för att stärka området i länet. Att hitta samverkan med andra sektorer exempelvis samhällsplanering för utveckling av offentlig miljö är också av vikt.

Strategen stöder i samverkan med konstkonsulenterna även kommunerna i deras arbete med att stärka bildkonsten, bland annat genom kompetensutveckling och inspiration att tillämpa enprocentsregeln vid offentlig nybyggnation. En annan viktig insats är att se till att MU-ersättning (Medverkans- och utställningsersättning) utgår vid utställningar samt att bild- och formkonstnärer får skäligt betalt för hela arbetsinsatsen.

Genom att erbjuda kvalificerade och intressanta sammanhang att verka konstnärligt i, exempelvis i form av konstnärresidens, kombinerat med utställningsmöjligheter, projekt och nätverk ökar Region Östergötland sin attraktivitet för konstnärer som redan bor här och för nya konstnärer som vill etablera sig. Insatser för att stärka kopplingen till konstnärliga högskoleutbildningar och den nationella och internationella samtidskonsten är också av stor betydelse.

REGION ÖSTERGÖTLAND VILL:

- › Utveckla det regionala konstuppdraget för att stärka bild- och formområdet
- › Samverka med kommunerna för att utveckla bild- och formområdet
- › Skapa förutsättningar för fler konstprojekt i länet som når en bred publik
- › Utveckla fler konstpedagogiska verkstäder för barn och unga
- › Utveckla samverkan mellan de större institutionerna inom konstförmedling i länet
- › Stärka samverkan med och mellan aktörer inom samtidskonst och länets koppling till nationell och internationell konstscen
- › Stödja utställningsarrangörer för konst
- › Kartlägga aktörer inom bild- och formområdet på landsbygden och utifrån detta formulera strategiska insatser
- › Utveckla arbetet inom platsutveckling i samverkan med andra regionala aktörer

■ 6.6 Hemslöjd

Hemslöjden i Östergötland är en mycket rikt representerad kulturyttring som innefattar många uttryck inom hantverk och formgivning. I den unika Hemslöjdsgården med anor från 1800-talet, ryms verksamheter inom textil slöjd, hårdslöjd, verksamhet för barn, kursverksamhet och föreläsningar plus ett slöjdgalleri och en butik. Slöjden engagerar ett stort antal lokalföreningar med gedigen kunskap inom slöjd och dess lokala särdrag. Den breda förankringen bidrar till att stimulera intresset för slöjd och bevara värdefull kunskap om teknik och kulturarv. Ett perspektiv som innefattar hållbar utveckling och koppling till Agenda 2030 står i centrum för verksamheten.

Hemslöjdsgården i Linköping är den regionala samlingspunkten för slöjden. Här finns en attraktiv butik, utställningslokal, café/restaurang, verkstäder samt

konferenslokaler. Slöjdgalleriet anordnar ett tiotal utställningar om året och är en central plats för att synliggöra regional och nationell slöjd. Flera utställningar blir även vandringsutställningar och visas i kommunerna. Utställningsersättning till de medverkande utgår både i galleriet och vid vandringsutställningar.

Parallellt med fokus på det kulturarv som representeras i slöjden, fokuserar verksamheten även på återväxten av kulturskapare inom fältet, samt samtida uttryck inom slöjd, konsthantverk och design.

Knypplingen har en stark tradition i Östergötland och föreningen Svenska spetsar har sitt säte i Vadstena.

■ 6.6.1 Regionala resurser

Huvudman för den hemslöjdsfrämjande verksamheten i Östergötland är den ideella föreningen Östergötlands Läns Hemslöjdsförening som har ett regionalt uppdrag. I Östergötland arbetar tre hemslöjdskonsulenter med inriktning på textil slöjd, hårdslöjd och barn och unga. De arbetar med både fritidsslöjdare och yrkesverksamma slöjdare/hantverkare. De förmedlar kunskap om material, redskap och slöjdtekniker. Hemslöjdskonsulenterna arbetar för att slöjden ska utvecklas både som kulturyttring och som näringsgren. En viktig del är att skapa förutsättningar för barn och ungas slöjdande genom att utbilda handledare och pedagoger inom området.

Hemslöjdsgårdens betydelse för slöjd och konsthantverk ska förstärkas genom att gården formeras till ett regionalt centrum och kunskapsnod för slöjd. Visionen är att gården även ska utveckla verksamhet som residens och Arts and Crafts lab, för att kunna arbeta kreativt och experimentellt och utveckla den samtida slöjden.

Under 2019 har föreningen Lintågan införlivats i Östergötlands Läns Hemslöjdsförening, vilket möjliggör att aktiviteter kopplat till bland annat linframställning kan utvecklas.

Region Östergötlands strateg för bild och form ansvarar för utveckling, kunskapsutveckling och samverkan inom hemslöjd. Strategen arbetar även för att stärka samverkan med den nationella nivån.

REGION ÖSTERGÖTLAND VILL:

- › Utveckla och stärka slöjden i samverkan med kommunerna
- › Stärka slöjdaktiviteter för barn och unga
- › Skapa fler slöjdprojekt ute i länet
- › Stärka Hemslöjdsgården som regionalt centrum för slöjd som kopplar till design och formgivning
- › Stödja utveckling för innovation och företagande inom slöjd
- › Stärka den samtida slöjden
- › Utveckla slöjddresidens i länet

Hemslöjdskonsulenterna har en central roll som inspiratörer och igångsättare för nyckelpersoner i länet. Återväxten av slöjdare är viktig och introduktion för barn och unga är prioriterat. Att stärka slöjden kopplat till kommunerna samt att finnas som stöd i deras arbete med slöjden är en bärande del i uppdraget.

■ 6.7 Bibliotek

Biblioteksverksamheten regleras av bibliotekslagen och verksamheten tar sin utgångspunkt i Unescos folkbiblioteksmanifest samt i FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna. Även det pågående arbetet med en nationell biblioteksstrategi och framtagandet av ny Regional biblioteksplan för Östergötland påverkar verksamhetens inriktning.

Enligt bibliotekslagen ska biblioteken verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning. Digitaliseringen gör det möjligt för medborgaren att delta i samhället på ett nytt sätt, men ställer också krav på förmågan att hantera digital information. Att främja individens tillit och kunskap att använda sig av och delta i digitala sammanhang är en viktig del i bibliotekens uppdrag. För biblioteken i Östergötland finns en gemensam strategi för arbetet med medie- och informationskunnighet (MIK).

Folkbibliotekens utbud av medier och tjänster ska präglas av allsidighet och kvalitet samt ge medborgarna tillgång till information för att kunna inhämta kunskap. Med medier avses böcker i olika format, olika digitala tjänster som t ex databaser och strömmande film. Folkbiblioteken är arenor och mötesplatser för kultur och ska vara tillgängliga för alla oavsett språk, social bakgrund eller funktionsnedsättning. Viktiga målgrupper är barn och unga liksom människor med särskilda behov, nationella minoriteter och människor med annat modersmål än svenska.

Folkbiblioteken i Östergötland bildar tillsammans med Tranås kommun Götabiblioteken. I Götabiblioteken ingår 45 bibliotek och tre bokbussar. Götabiblioteken samarbetar kring ett gemensamt biblioteksdatasystem, digitala bibliotekstjänster, bibliotekskort, webbsida och projektutveckling.

När det gäller skolbiblioteken som lyder under skollagen (2010:800) ser det olika ut i kommunerna. En del kommuner har integrerade folk- och skolbibliotek, andra har en gemensam skolbibliotekssamordning för kommunen eller enskilda skolbibliotek med olika grad av bemanning.

Linköpings universitetsbibliotek finns på Campus Valla, Campus Universitets- sjukhuset samt Campus Norrköping. Vrinnevisjukhuset har ett fackbibliotek och Lasarettet i Motala har ett kombinerat fackbibliotek och allmänt bibliotek för patienterna. Det finns också några specialbibliotek på statliga myndigheter i Östergötland.

■ 6.7.1 Regionala resurser

Regionbibliotek Östergötland har i uppdrag att bedriva regional biblioteksverksamhet, vars syfte är att främja samarbete, verksamhetsutveckling och kvalitetsutveckling för folkbiblioteken i länet. I uppdraget ingår att vara en resurs för folkbiblioteken och i samverkan initiera gemensamma förändringsprocesser, främja erfarenhetsutbyte och genomföra kompetenshöjande insatser. Regionbiblioteket samordnar drift och utveckling av gemensamma bibliotekstjänster för Götabiblioteken.

Regionbiblioteket ska arbeta för en jämlik tillgång till bibliotekstjänster, litteratur och information och biblioteket som mötesplats. Vidare ska Regionbiblioteket ansvara för samverkan och strategisk utveckling och att särskilda insatser görs för bibliotekens prioriterade grupper. Det handlar om anpassade tjänster för människor med funktionsnedsättningar, barn och unga, minoritetspråk och urfolk, andra språk än svenska liksom satsningar på digital delaktighet och medie- och informationskunnighet.

Genom Götabiblioteken ska Regionbiblioteket driva och delta i läs- och skrivfrämjande arbete och insatser. Läsning har ett egenvärde, att läsa, förstå, uppleva och beröras av litterär text är livskvalitet.

Ett särskilt fokus ligger på små barns språkutveckling och hur vuxna kan vara läsande förebilder för barn och unga. Genom Bokstart Östergötland bedrivs ett omfattande samarbete med barnhälsovården.

Regionbiblioteket ska främja litteraturen som konstform genom att arbeta för att all litteratur, oavsett genre och målgrupp, har samma status och behov av att synliggöras och stödjas. Regionbiblioteket stödjer kunskapsutvecklingen inom litteraturämnet på biblioteken.

För att främja och utveckla skolbiblioteksverksamheten i länet arbetar regionbiblioteket med fortbildning och stöd.

Regionbibliotek Östergötland samordnar samhällsorientering för nyanlända på modersmål, på uppdrag av kommunerna. Regionbiblioteket ansvarar för utgivningen av Östgöta taltidning.

REGION ÖSTERGÖTLAND VILL:

- › Främja bibliotekens roll för digital delaktighet och demokrati
- › Samordna och stärka arbetet med små barns språkutveckling
- › Stödja och utveckla bibliotekens läsfrämjande insatser
- › Stödja bibliotekens litteraturutveckling
- › Främja skolbiblioteksutveckling för att säkerställa tillgång och kvalitet på skolbibliotek för alla elever
- › Samverka kring kompetenshöjande insatser kring nationella minoriteter och minoritetsspråk
- › Utveckla bibliotekens samverkansarbete kring mångfald och tillgänglighet

■ 6.8 Litteratur

Litteraturområdet i Östergötland kan beskrivas utifrån två perspektiv; dels de professionella litterära utövarna och dels litteraturens förmedlare och främjare. De professionella utövarna inom litteratur utgör själva konstområdets kärna och är; författare, manusförfattare, dramatiker, skribenter, översättare, illustratörer, serietecknare samt digitala textproducenter, bloggare med flera.

Litteraturens förmedlare och främjare är biblioteken, de professionella litterära utövarnas intresseorganisationer, bokförlagen, studieförbunden, bokhandeln och föreningslivet. Författarnas intressen tas tillvara genom Sveriges Författarförbund. Dramatikerförbundet organiserar manusförfattare, dramatiker och översättare av dramatik. Författarcentrum Öst, som är en ideell förening arbetar för att föra ut litteraturen i samhället, genom bland annat att förmedla författarbesök och driva läs- och skrivfrämjande projekt. Östergötlands litterära sällskap förvaltar enskilda författares litterära arv.

Svenska PEN arbetar för vänskapliga förbindelser mellan internationella litterära utövare. ICORN (International Cities of Refuge Network) arbetar för att förföljda konstnärer ska få skydd. Linköpings kommun och Norrköpings kommun tar emot fristadsförfattare.

Folkbiblioteken är viktiga arenor för litterära möten. Att främja ett brett urval av litterära scener, där det finns möjlighet för läsare och publik att möta författare är av stor betydelse. Likaså att etablera en stark litterär miljö, där den som vill uttrycka sig i skrift har möjlighet att utveckla sitt skapande. Betydelsen av litterära program runt författare och nya böcker, kan inte överskattas för det enskilda konstnärskapets synlighet och genomslag.

Litterära arenor och mötesplatser i Östergötland är biblioteken, teatrar, bokhandeln, antikvariat, bokfestivaler, kyrkor och andra religiösa mötesplatser samt digitala plattformar. De litterära sällskapen anordnar egna arrangemang i anslutning till olika författarskap.

■ 6.8.1 Regionala resurser

En utvecklingsledare på Regionbibliotek Östergötland ansvarar för det övergripande utvecklingsarbetet kring litteraturen som konstform i länet. Detta innebär att identifiera och driva frågor, hålla samråd och dialoger samt följa upp de regionala insatserna. Utvecklingsledaren har också uppdraget att stödja Götabibliotekets arbete med litteraturen som konstform, bland annat genom kunskapsutveckling av bibliotekspersonalen.

Regionbiblioteket utvecklar projektet Litteraturscen Östergötland som syftar till att öka utbudet av kvalitativa författarframträdanden. En annan del i arbetet är att uppmärksamma och skapa intresse kring litteraturen som en del i kulturarvet. En ytterligare angelägen uppgift är att utveckla möjligheter för hur de professionella litterära utövarna kan medverka vid offentliga arrangemang med avtalsenlig ersättning.

Östergötlands årliga Bok och berättarmässa för professionella litterära utövare TellUs, anordnas med stöd från Region Östergötland.

REGION ÖSTERGÖTLAND VILL:

- › Stärka litteraturens ställning tillsammans med litteraturområdets aktörer
- › Utveckla bibliotekens arbete med litteraturen som konstform
- › Främja ett brett urval av litterära scener
- › Stödja nätverk mellan professionella litterära utövare
- › Utveckla dialogen med de organisationer som företräder de professionella litterära utövarna
- › Profilera Östergötland som litterärt landskap genom att synliggöra författarskap, verk och litterära platser

7. Kultur i samverkan med andra samhällsområden

Kulturen är en del av det regionala tillväxt- och utvecklingsarbetet. Kulturellt innehåll, konstnärliga och kreativa yttringar spelar stor social och ekonomisk roll i samhället. Kulturen är en drivkraft för utveckling och hållbar tillväxt som skär tvärs över sektorgränser och bidrar till regionens attraktivitet, platsers utveckling, delaktighet och integration.

7.1 Kultur och civilsamhälle

7.1.1 Regional överenskommelse med idéburen sektor

Region Östergötland och de idéburna organisationerna i Östergötland bidrar utifrån sina respektive roller till ett demokratiskt samhälle och stimulerar samhällsutvecklingen. För att skapa bättre förutsättningar att gemensamt hantera samhällsutmaningar och skapa goda livsvillkor, har Region Östergötland och idéburna organisationer 2018 undertecknat en gemensam överenskommelse avseende samverkan.

Syftet med överenskommelsen är att:

- skapa en utökad dialog mellan de idéburna organisationerna och Region Östergötland
- tillsammans hitta lösningar på samhällsutmaningar
- underlätta samverkan som stärker demokratin samt ökar delaktighet och inkludering av idéburna organisationer
- öka kunskapen om respektive part, i syfte att skapa ett större förtroende och stärkt tillit mellan parterna
- Av de organisationer som i dagsläget undertecknat överenskommelsen är flera kopplade till kultur och folkbildning. Under 2019 fortsätter processen och en handlingsplan ska tas fram för fortsatt arbete

7.1.2 Folkbildning

Folkbildningen är ett kitt som håller samman, stärker och utvecklar samhälle och demokrati. Folkbildning är utbildning och bildning för vuxna. Tillgänglighets- och mångfaldaspekten är central inom folkbildningen, vars idé bygger på att alla har rätt att delta i kulturlivet. Folkbildningstanken bygger på frivillighet, i bemärkelsen att människor själva väljer om och när de vill delta. Folkbildningen har värdefull erfarenhet av hur man ökar medborgarnas delaktighet i kulturen och breddar intresset.

Bildningsförbundet Östergötland är en paraplyorganisation för studieförbund och folkhögskolor i länet. Bildningsförbundet arbetar med opinionsbildning, samverkan och gemensam utveckling. Bildningsförbundet har det regionala uppdraget från Region Östergötland att arbeta med utvecklingsfrågor och stärka de

folkbildningsorganisationer som är verksamma i länet. Bildningsförbundet har i uppdrag att upprätta handlingsplan för insatser kopplade till kulturplanens utvecklingsområden.

7.1.2.1 Studieförbund

Ett studieförbund är en mötesplats för skapande, bildning och kultur. Studieförbunden är en del av det civila samhället och fungerar som bildningscenter och kulturarenor. Studieförbunden spelar en viktig roll för det lokala kulturlivets förutsättningar i kommunerna. Studiecirkeln är grunden för studieförbundens verksamhet, men alla studieförbund bedriver också kulturprogram inom teater, föreläsning, sång och musik, utställningar med mera. Studieförbundens verksamheter utgör viktiga uppdragsgivare för professionella kulturskapare. Studieförbunden har fått ett allt större samhällsansvar genom särskilda uppdrag från staten. Det gäller bland annat utbildningar för nyanlända och kunskapspridning kring mänskliga rättigheter.

REGION ÖSTERGÖTLAND VILL:

- » Stärka samverkan mellan Region Östergötland och Bildningsförbundet Östergötland samt de enskilda studieförbunden i länet genom att utveckla forum för kontinuerlig dialog

7.1.2.2 Folkhögskolor

Folkhögskolorna i länet spelar en central roll för kulturlivets utveckling i länet och utgör en typ av samlande kulturcentrum i flera kommuner. Folkhögskolorna riktar sig till vuxna och kombinerar begreppen bildning och utbildning. Folkhögskolorna har ett brett utbud av estetiska utbildningar i olika kursformer. Den regionalt ägda folkhögskolan Lunnevad är en särskild tillgång med speciallinjer inom dans, konst och musik.

REGION ÖSTERGÖTLAND VILL:

- » Stärka samverkan mellan Region Östergötland och Bildningsförbundet Östergötland samt de enskilda folkhögskolorna i länet genom att utveckla forum för kontinuerlig dialog

7.1.3 Civilsamhället

Civilsamhället består av verksamheter vars drivande kraft är det ideella engagemanget. Det handlar om allt från ideella föreningar, Kooperationer, trossamfund och stiftelser till olika typer av ideella nätverk. Civilsamhället är den del i samhället där människor organiserar sig och agerar för gemensamma intressen.

Inom kulturpolitiken betonas civilsamhällets roll inom kultursamverkansmodellen. Civilsamhället har en avgörande betydelse för att göra kulturen tillgänglig och varierad i hela länet. I Östergötland finns ett stort antal ideella föreningar som teaterföreningar, hembygdsföreningar, dansföreningar, musikföreningar, konstföreningar, slöjdföreningar, spelföreningar, föreläsarföreningar, litteratursällskap och filmklubbar

som spelar en viktig roll för kulturlivet. Trossamfund som Svenska Kyrkan, frikyrkorna och andra religiösa förbund bidrar också med kulturevenemang, inte minst inom musikområdet.

Flera kommuner har idag samverkansavtal och tydliga samverkansformer för dialog med det lokala föreningslivet. Genom dessa organiserade former ges en möjlighet till samtal om hur föreningslivet kan bidra till utveckling av orten och att ideella krafter synliggörs. Många offentliga kulturverksamheter söker även ny samverkan med föreningslivet för ömsesidigt utbyte. Region Östergötlands dialogpart består i representanter för distriktsorganisationer, men i de breda samråden under kulturplanprocessen har även det lokala föreningslivet närvarat och bidragit.

Region Östergötland stödjer det lokala föreningslivet ekonomiskt, när ett projekt, en process eller initiativ identifierats som viktigt för utvecklingen inom ett konst- och kulturområde, av en kommun i samverkan med förening eller aktör.

REGION ÖSTERGÖTLAND VILL:

- Utveckla ett ökat utbyte och dialog mellan Region Östergötland, kulturverksamheter med regionala uppdrag och det ideella kulturlivets aktörer

7.2 Kultur och hälsa

Inom ramen för det regionala folkhälsoarbetet, har Östgötakommissionen för folkhälsa tagit fram specifika rekommendationer för områden som främjar livsvillkor och jämlik hälsa. Fritid, kultur och föreningsliv identifieras som viktiga samhällsarenor där människor kan utveckla sina sociala kontakter, gemenskaper och meningsskapande aktiviteter. Förutsättningar att skapa en meningsfull fritid, få del av ett socialt och kulturellt kapital och känsla av delaktighet har stor betydelse för folkhälsan. Det gäller inte minst barn och unga. Vikten av att främja ett inkluderande och varierat kulturliv som speglar samhällets mångfald, liksom behovet av fritidsaktiviteter av olika slag som är tillgängliga för alla, oberoende av individens ekonomiska förutsättningar poängteras. För att säkerställa allas möjlighet att delta i samhällets utveckling pekas bland annat på behovet av aktiviteter som stimulerar tillgången till det skrivna ordet och digital kompetens. I regionens arbete finns ett tydligt fokus på jämlik hälsa och uppdraget finns i alla nämnders uppdrag. Fokus på jämlik hälsa ligger i linje med den nya nationella folkhälsopolitiken.

Det finns vetenskapligt stöd för att kulturutövning och kulturupplevelser har starka samband med positiva processer i kroppen, minskar stress, motverkar demens, ökar känslan av att kunna påverka sitt liv och leder till förbättrad hälsa. Region Östergötland riktar insatser för att främja att kulturutbud erbjuds inom äldreomsorgen, se avsnitt 5.2.1.6.

Kulturaktiviteter kan vara ett värdefullt komplement till rehabilitering och behandling. Inom ramen för Hälso- och sjukvårdsnämnden drivs arbete med kultur som ett verktyg i det hälsofrämjande arbetet. Samverkan är en central aspekt i syfte att stärka

bryggorna mellan hälso- och sjukvård, kulturaktörer, forskare och andra intressenter inom området.

Sedan 2012 finns hälso- och sjukvårdens satsning Må bra med kultur, där kultur som hälsofrämjande metod ska stödja patienter att må bättre. Målgruppen för Må bra med kultur är patienter med ohälsa såsom stressrelaterade besvär, oro eller smärta som har kontakt med behandlande vårdpersonal eller elevhälsa/ ungdomshälsa. Aktiviteterna sker i samverkan med kulturaktörer och finns inom områdena dans, konst/skapande, litteratur, hantverk och natur/trädgård.

Region Östergötland vill också ta vara på kulturen som en värdefull resurs inom området hälsofrämjande miljö i hälso- och sjukvården. Kulturella inslag i inre och yttre miljö kan bidra till en god och stödande vårdmiljö som ger möjlighet till tröst, lindring och välbefinnande. Dessa är alla viktiga faktorer för förmågan att ta till sig vård och behandling, för återhämtning och livskvalité.

REGION ÖSTERGÖTLAND VILL:

- » Fortsatt erbjuda koncept som Må bra med kultur för att möta medborgarnas behov av en mer personcentrerad, hälsobefrämjande och rehabiliterande hälso- och sjukvård

■ 7.3 Kulturella och kreativa näringar (KKN)

Begreppet kulturella och kreativa näringar (KKN) avser branscher och företag som bygger sin verksamhet på kultur och kreativitet. De branscher som enligt Tillväxtverkets definition innefattas i begreppet KKN är; arkitektur, form och design, film, konst, mode, litteratur, musik, scenkonst, måltid, spel och media, turism och besöksnäring samt upplevelsebaserat lärande.

En stor del av de professionella kulturskaparna är idag företagare och näringsidkare. De kreativa och kulturella näringarna är en viktig del av de professionella kulturskaparnas arbetsmarknad. Det konstnärliga skapandet har även stor betydelse för tillväxt och arbetsmöjligheter i intilliggande näringar. Det är också troligt att samhällets omställning mot ökad hållbarhet, kommer att ha positiv betydelse för småskaliga producenter med kultur och kreativitet som bas, med erbjudanden kopplade till upplevelser inom natur och ekologi. Kulturella och kreativa näringar kan med fördel utvecklas på landsbygd och i mindre tätorter.

Det regionala arbetet i Östergötland inom kulturella och kreativa näringar var omfattande 2008-2014. Dåvarande Regionförbundet Östsam deltog under perioden i flera nationella och internationella projekt. Flera av länets kommuner var involverade gällande metoder för platsutveckling och kunskapsutvecklande insatser genomfördes för såväl näringslivsfrämjande strukturer som länets konst- och kulturaktörer.

Önskemål finns i synnerhet från film-, musik- och slöjdområdet att Region Östergötland ska fortsätta att arbeta med utveckling av dessa näringars potential.

De senaste åren har Tillväxtverket fått ett tydligare uppdrag att undersöka, sammanställa statistik och analysera denna typ av företag. Tillväxtverket identifierar utmaningar och hinder, men också vilka möjligheter som finns framåt för KKN. Arbetsmarknaden för många av KKN-aktörerna sträcker sig från lokal till global nivå, och Tillväxtverket identifierar bland annat ett behov av att stärka strukturer som stödjer export. I den senaste rapporten ger Tillväxtverket en rad rekommendationer för statlig-, regional- och lokal nivå, i syfte att Sverige ska få en sammahållen struktur för hur dessa näringar kan utvecklas:

- Stöd uppbyggnad av tvärspektoriella samarbeten mellan existerande offentligfinansierade organisationer i regionen, som har ansvar för att utveckla verksamheter inom kulturella och kreativa näringar. Syftet ska vara att genom konkreta insatser öka kulturexporten från regionen
- Koppla samman regionala främjande insatser för kulturexport med utvecklingen av regionalt exportcentrum

Inom det regionala främjarsystemet, East Sweden Business Region, finns en struktur för att främja regionalt företagande. Här finns behov av samordnande insatser mellan enheter för kulturutveckling respektive näringslivsutveckling, för att hitta och stödja kulturella och kreativa företagare med potential att utveckla sitt entreprenörskap.

7.4 Kultur i innovation och forskning

Idéer och innovationer är viktiga för den regionala utvecklingen i Östergötland. Ett starkt innovationsklimat involverar kulturell- och konstnärlig kompetens i processer som drivs av utbildningssektor, näringsliv och annan offentlig verksamhet. Östergötland har mycket starka forskningsmiljöer genom Linköpings Universitet och Campus Norrköping. För att stärka innovationskraften i länet ska nya arbetsmetoder och perspektiv på innovation uppmuntras. Det kan exempelvis innebära satsningar på samhällsinnovationer, tjänster och upplevelser där kulturell och konstnärlig kompetens tas i anspråk.

I Norrköpings filmmiljö finns Visualiseringscenter C som utvecklar visualiserings- och interaktionsteknik med anknytning till Campus Norrköping vid Linköpings Universitet.

Den nya museilagen från 2017 betonar museernas roll för kunskapsuppbyggnad och forskning inom sitt ämnesområde. Detta kan ske med utökad och närmare samarbete mellan kulturarvsinstitutioner och universitet.

REGION ÖSTERGÖTLAND VILL:

- › Utveckla samverkan i innovationsfrågor mellan regionala kulturaktörer och universitet och högskola

8. Former för Region Östergötlands samråd kring kultur

8.1 Kulturplaneprocessen

Kulturplan för Region Östergötland 2020-2023 är framtagen utifrån breda samtal och dialoger för att identifiera utvecklingsarbetet framåt. Framtagandet av den aktuella kulturplanen har skett i samverkan med kommunerna och i samråd med Östergötlands kulturliv.

Mötesformerna har syftat till att samla in underlag till en ny plan utifrån gemensamma utmaningar och möjligheter. Ett aktivt processarbete har letts av den regionala kulturchefen, en extern processledare och kulturstrategerna. Beredning har skett i Region Östergötlands politiska samråd för kultur, kulturchefsnätverket samt kulturplanens styrgrupp bestående av presidium och kunskapsgrupp kultur från regionutvecklingsnämnden.

I samtliga kommuner har samråd hållits i form av workshops, antingen med politiker i nämnder eller breda aktörsdialoger. Dialogmöten har skett med representanter för de olika konst-och kulturformerna där professionella kulturskapare har deltagit. Samråd med civilsamhället har skett via den lokala mötesstrukturen, där kommunerna har bjudit in föreningsliv och enskilda aktörer. Återkommande möten har ägt rum med centrala aktörer så som Kulturrådet, Länsstyrelsen Östergötland samt kulturaktörer med regionalt uppdrag inom modellen.

För att möjliggöra för fler att samråda kring den nya planen, arrangerades även en remisskonferens under 2019. Region Östergötland fick här möjlighet att särskilt bjuda in de aktörer som inte deltagit i de lokala träffarna.

8.2 Uppföljning och utvärdering

Alla verksamheter som erhåller bidrag inom ramen för kultursamverkansmodellen gör kvantitativa och kvalitativa redovisningar till Region Östergötland utifrån uppdrag eller beslut. Uppdragen utgår från kulturplanens strategiska prioriteringar och utvecklingsinsatser. Kulturplanens insatser och målsättningar följs upp årligen och möten hålls med de verksamheter som har regionala uppdrag.

Den kvantitativa uppföljningen sker i den nationella kulturdatabasen, som alla regioner rapporterar i, och är en del av den officiella statistiken inom kulturområdet. Region Östergötland återrapporterar här statsbidraget till Kulturrådet enligt gällande förordning och riktlinjer. Myndigheten för Kulturanalys har uppdrag från regeringen att analysera och utvärdera kultursamverkansmodellen.

Den kvalitativa redovisningen är kopplad till de nationella kulturpolitiska målen, aktuella riktlinjer för uppföljning från Kulturrådet och målen i kulturplanen. Den kvalitativa redovisningen sker enligt en treårscykel. Region Östergötland och de

verksamheter som får del av det statliga bidraget rapporterar genomförda insatser kring kvalitet, konstnärlig förnyelse, ett levande kulturarv, allas lika möjligheter att delta i kulturlivet, barn och ungas rätt till kultur, internationellt utbyte samt synliggörandet av de nationella minoriteternas kultur- och kulturarv. Vid sidan av denna rapportering sker även separat årlig uppgiftsinsamling utifrån särskilda teman- och frågeområden.

■ 8.3 Regelbundna samverkans- och samrådsformer för kultur

De verksamheter som har regionala uppdrag ska enligt sina uppdragsbeskrivningar samverka och samarbeta med aktörer från kulturlivet lokalt, regionalt, nationellt och internationellt, länets kommuner, länets civilsamhälle samt med aktörer inom besöksnäringen.

■ 8.3.1 Samverkan och samråd

Regional kulturkonferens

Sedan införandet av kultursamverkansmodellen arrangerar Region Östergötland en årlig kulturkonferens med brett anslag för alla aktörer utifrån aktuellt och angeläget tema.

Plattform kultursamverkan

Region Östergötland samlar minst en gång per år kommunerna och regionala kulturverksamheter för att fördjupa och diskutera olika teman, exempelvis barn och ungas tillgång till kultur och kulturvanor samt förutsättningar för kulturskapare

Politiskt samråd mellan Region Östergötland och kommunerna

Kommunerna och Region Östergötland är överens om att ett kraftfullt utvecklingsarbete som drivs av flera olika aktörer förutsätter samråd och samverkan på olika nivåer. Kulturfrågorna har fram till 2019 hanterats i samråd för kultur där Region Östergötland representeras av presidiet i regionutvecklingsnämnden samt regional kulturchef och kommunerna representeras av sakområdesansvariga politiker. Kulturchefsnätverket med kulturansvariga tjänstepersoner har varit beredande.

Samrådet för kultur har utgjort referensgrupp för kulturplanen under framtagandet. Från och med 2019 hanteras samtliga regionala utvecklingsfrågor av det strategiska samrådet bestående av politiska representanter från Region Östergötland och länets samtliga kommuner.

Möten mellan regionala och kommunala tjänstemän

Möten med kommunernas kulturekreterare och kulturansvariga sker regelbundet. De möten som har ägt rum med kommunernas kulturansvariga utifrån kulturplanen, har främst handlat om något av planens perspektiv, eller ett definierat utvecklingsområde inom något av de sju konstområdena.

■ 8.3.2 Nätverk

Konsulentsamverkan

Nätverk för alla konsulenter/utvecklare i främjandeverksamheter bestående av Regionbibliotek Östergötland, hemslöjdskonsulenter, riksteaterkonsulent, filmutvecklare samt kulturstrateger vid Region Östergötland. Samverkan sker över områdesgränser för att främja utveckling inom konst- och kulturområden och stödja kommunerna.

Bibliotekssamverkan

Regionbibliotek Östergötland driver Götabiblioteken som är ett samarbete med kommunerna i Östergötland och Tranås. Samlade resurser och kompetens garanterar bibliotekstjänster av hög kvalitet. Inom ramen för Götasamarbetet finns ett flertal nätverk för bibliotekspersonal till exempel nätverk för bibliotekschefer, barnverksamhet, webbansvariga, mångkulturverksamhet och lokalhistoria.

Regionalt nätverk för offentlig konst

Konstspecifikt nätverk för bild- och formområdet som drivs av Region Östergötland och länskonstkonsulenten. Nätverket har fokus på utvecklings- och kunskapsbildande insatser för offentlig konst.

Regionalt nätverk för arrangörer inom konst

Konstspecifikt nätverk som drivs av Region Östergötland med fokus på utvecklings- och kunskapsbildande insatser för arrangörer inom konstområdet.

Arkivnätverk Östergötland

Ett nätverk med Östergötlands större arkivintressenter och arkivinstitutioner. Syftet är att verka för att stärka arkivens roll och inflytande i länet via olika gemensamma insatser.

Nätverk inom kulturarv

Östergötlands museum har två uppdrag för nätverkande och samråd inom kulturarvsområdet; Kulturarv Östergötland, som omfattar samråd med flera aktörer i länet för synliggörande av kulturarv och kulturmiljö, samt att vara sammankallande för länets museichefskollegium. I båda nätverken deltar Region Östergötlands strateg för kulturarv.

Bilaga – Samråd och dialoger inför Kulturplan 2020-2023

Datum	Samverkan kommuner
År 2018:	
23.10	Norrköping
25.10	Linköping
14.11	Motala
27.11	Vadstena
28.11	Boxholm
3.12	Mjölby
År 2019:	
30.1	Ödeshög
12.2	Söderköping
26.2	Kinda
4.3	Ydre
5.3	Åtvidaberg
7.3	Valdemarsvik
14.3	Finspång

Datum	Samråd/Dialoger/Aktiviteter
År 2018:	
31.5	Dialog med Föreningen Svenska spetsar
13.6	Plattform kultursamverkan: barn och ungas kulturvanor med Myndigheten för kulturanalys
18.6	Museichefskollegiet
17.9	Konsulentsamverkan kulturplanen
18.10	Årlig regional kulturkonferens: tema kultursamverkansmodellen med närvaro från flera nationella myndigheter (Statens Kulturråd, Konstnärsnämnden och Myndigheten för kulturanalys)
24.10	Dialog och workshop om Regional Utvecklingsstrategi och ny kulturplan med Östergötlands kulturchefsnätverk
9.11	Dialog om kulturplanen med styrgrupp Kulturarv Östergötland
14.11	Dialog med Länsstyrelsen Östergötland och Östergötlands museum
22.11	Politiskt samråd för kultur
23.11	Open space för professionella kulturskapare. Deltagare från alla konstområden.
28.11	Dialog utifrån rapporten: "Hur står det till med musiklivet i Östergötland?"
4.12	Dialog Industrihistoriska nätverket, Visit Östergötland och Kulturarv Östergötland med exemplet Bergslagssatsningen och Bergslaget
11.12	Rundabordssamtal för institutionella och fria aktörer inom professionell scenkonst
19.12	Möte och workshop Östergötlands kulturchefsnätverk
År 2019:	
10.1	Dialog Scenkonst Öst AB
23.1	Konsulentsamverkan kulturplanen
23.1	Östergötlands arkivnätverk, workshop om kulturplanen
24.1	Dialog med regionala kulturskapare, bild och form
30.1	Dialog Östgötamusiken
31.1	Dialog med Östergötlands Arkivförbund samt presentation av rapporten "Östergötlands Arkivförbunds utvecklingsmöjligheter"

6.2	Dialog om litteratur – och läsfrämjande samt regionalt författarskap och dramatik
7.2	Dialog med Bildningsförbundet Östergötland och folkhögskolorna i länet
8.2	Dialog med Östergötlands hemslöjdsförbund och hemslöjdskonsulenter
13.2	Dialog med Länsstyrelsen Östergötland och Östergötlands museum
12.2	Dialog med Regionbibliotek Östergötland
14.2	Dialog med Bildningsförbundet Östergötland och studieförbunden i länet
15.2	Dialog med Östgötamusiken ang. musikplattform
21.2	Dialog med Östergötlands museum
21.2	Dialogmöte nr 2 Scenkonst Öst AB
27.2	Dialog med regionala slöjdare och konsthantverkare
27.2	Dialog med Länsstyrelsen Östergötland och Östergötlands museum
27.2	Dialog med Riksteatern Östergötland
28.2	Avstämning om resultat av dialoger och gemensamma prioriteringar mellan region och kommunerna
28.2	Dialog Norrköpings konstmuseum
28.2	Dialog filmare i länet, inkl. Östergötlands Förenade Filmare (ÖFF) och Women in Film and Television (WIFT Östra)
8.3	Dialog med nätverket för kulturskolechefer i Östergötland med närvaro av nationella Kulturskolerådet
21.3	Workshop med nätverket för kommunala kulturekreterare om kulturplanen
21.3	Dialog med Östergötlands hembygdsförbund, länets hembygdsföreningar, Studieförbundet Vuxenskolan och nätverket för länets kulturekreterare med exemplet Kulturarvstrappan
23.5	Dialog om hållbarhet, kulturarv & kulturmiljö med kommunerna, Länsstyrelsen Östergötland och Östergötlands museum
4.6	Remisskonferens

Regionutvecklingsnämnden
St Larsgatan 49B, 851 90 Linköping
010-103 00 00 (växel)
www.regionostergotland.se

Region
Östergötland